

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**DOMÁCÍ NÁSILÍ A JEHO NÁSLEDKY NA
OBĚTECH**

Autor práce: Renata Trávníčková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Renata Trávníčková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Domácí násilí a jeho následky na obětech

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Domestic Violence and Its Consequence on Victims

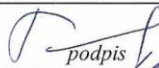

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

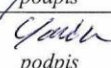

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): Duben 2022

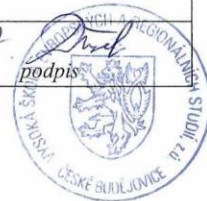
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku domácího násilí s akcentem na psychologický rozbor pachatelů a obětí. Prvním vedlejším cílem je zjistit postoj české společnosti k této problematice a druhým vedlejším cílem je navrhnout možná řešení pro snížení četnosti domácího násilí.

Student: Renata Trávníčková	22.4.2022 datum	 podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	16.5.2022 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	16.5.2022 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	18.5.2022 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	24.5.2022 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatoši, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

TRÁVNÍČKOVÁ, R. Domáci násilí a jeho následky na obětech: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: domácí násilí, agrese, oběť, původce

Bakalářská práce se zabývá fenoménem domácího násilí. Domácí násilí je rozsáhlým problémem i 21. století, a proto se v posledních letech objevují čím dál větší snahy ve společnosti tento problém řešit. V práci jsou objasněny základní pojmy, které se týkají domácího násilí a jsou charakterizovány jeho specifika. Dále jsou prezentovány osobnosti pachatelů i obětí, jejich vzájemný vztah a následky spojené s domácím násilím. Závěrem je popsána pomoc obětem ze strany rodiny, neziskových organizací a možnosti aplikace současné právní úpravy. Práce také reflektuje přístup současné společnosti k domácímu násilí a její ochotu tento problém aktivně řešit.

ABSTRACT

TRÁVNÍČKOVÁ, R. Domestic Violence and Its Consequence on Victims: Bachelor Thesis. České Budějovice. The College of European and Regional Studies, 2024. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Key words: domestic violence, agres, victim, perpetrator

The Bachelor thesis deals with the phenomenon of domestic violence. Domestic violence is also a widespread problem in the 21st century, which is why there have been increasing efforts in society to address it in recent years. In the work, the basic concepts that relate to domestic violence and are characterized by its specificities are clarified. They also present the personalities of both perpetrators and victims, their interrelationship and the consequences of domestic violence. Finally, it describes the help of victims from family, non-profit organizations and the possibility of applying current legal legislation. The work also reflects contemporary society's approach to domestic violence and its willingness to actively address the problem.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Vymezení základních pojmů.....	11
2.1 Násilí	11
2.2 Agrese X Agresivita	12
2.3 Hranice mezi normálním a násilným vztahem	14
2.4 Účastníci domácího násilí	15
3 Domácí násilí	16
3.1 Formy domácího násilí	17
3.1.1 Fyzické násilí	18
3.1.2 Psychické násilí.....	18
3.1.3 Sexuální násilí (rozdíl mezi zneužíváním a násilím)	19
3.1.4 Sociální násilí.....	20
3.1.5 Ekonomické násilí.....	21
3.1.6 Další formy domácího násilí	22
3.2 Příčiny domácího násilí	23
3.3 Cyklus domácího násilí	23
3.4 Domácí násilí a veřejnost	25
4 Původci domácího násilí	28
4.1 Typologie původců.....	28
4.2 Žena jako původce domácího násilí	30
4.3 Práce s původci domácího násilí	31
5 Oběti domácího násilí	32
5.1 Domácí násilí na ženách	32
5.2 Domácí násilí na mužích	33
5.3 Domácí násilí na seniorech.....	35
5.4 Domácí násilí a děti	36

5.5	Důsledky domácího násilí na obětech	38
5.5.1	Posttraumatická stresová porucha	38
5.5.2	Stockholmský syndrom.....	38
5.5.3	Syndrom týrané osoby	39
5.5.4	Naučená bezmoc, sebezničující strategie, deprese.....	39
5.6	Práce s oběti domácího násilí	40
6	Pomoc obětem domácího násilí	42
6.1	Legislativní pomoc	42
6.2	Informovanost společnosti	45
6.3	Intervenční centra	45
6.4	Rodina jako první pomoc	48
7	Empirická část práce – realizace výzkumného šetření.....	49
7.1	Cíl výzkumného šetření	49
7.2	Výzkumné otázky	49
7.3	Metodika.....	49
7.3.1	Metodika sběru dat.....	49
7.3.2	Technika sběru dat	50
7.3.3	Výzkumný soubor	50
7.3.4	Realizace výzkumného šetření	50
7.3.5	Etika výzkumného šetření	50
7.4	Výsledky.....	51
8	Diskuze.....	55
9	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	59
	Seznam zkratk	64
	Seznam tabulek a grafů	65
	Seznam příloh.....	66

Úvod

Tématem bakalářské práce je domácí násilí. Téma bylo vybráno z důvodu, že tato problematika zůstává i v současné době velmi přehlížena i přes její negativní dopad na obětech, který může ovlivňovat i další generace. Toto se týká zejména rodin ve kterých se nachází nezletilí, kteří jsou denně domácím násilí vystavováni. Kromě seznámení se základními pojmy související s touto problematikou by tato práce měla následně i přiblížit psychologické profily pachatelů a obětí. A to z důvodu, aby se čtenář dovedl vcítit do role oběti a pochopil, že domácí násilí není osobní záležitost. Zejména proto, že se jedná o jednání, které jako kterýkoliv jiný trestný čin je společensky nepřijatelné. S tímto aspektem souvisí kapitola odkazující na legislativu České republiky. Mimo to se v této části i zmiňují i reálná řešení pomoci obětem domácího násilí.

Teoretická část práce si dává za úkol seznámit čtenáře s problematikou domácího násilí. Úvodní kapitoly teoretické části se tedy zaměří na vymezení základních pojmů. Postupně práce bude směřovat k základní charakteristice osobností pachatelů. Po představení pachatelů bude v práci prezentovat a analyzovat i psychologické profily nejrizikovějších skupin obětí. Rozbor těchto aspektů se má za hlavní cíl této bakalářské práce. Hlavního cíle bude dosaženo rešerší a analýzou literárních a legislativních zdrojů.

Praktická část práce se následně bude věnovat prvnímu vedlejšímu cíli, což je problematika současného postoje zejména české společnosti k domácímu násilí. Prvního vedlejšího cíle bude dosaženo za využití kvantitativní strategie, metoda dotazování a technika dotazníků, které budou rozeslány v rámci regionů mezi širokou veřejnost. Dotazník byl zveřejněný od 1.10. 2023 do 15.11. 2023. Toto dotazníkové šetření zahrnuje 19 otázek, které se zaměřily na informovanost společnosti o domácím násilí. V tomto dotazníku se mimo jiné objevuje i otázka k návrhu snížení četnosti domácího násilí. Druhým vedleším cílem bude tedy navrhnout na základě provedeného výzkumného šetření možná řešení pro snížení četnosti domácího násilí. Tato řešení budou podrobně rozepsána v rámci diskuse.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku domácího násilí s akcentem na psychologický rozbor pachatelů a obětí. Tento cíl má informativní charakter a má zajistit pro čtenáře širší pohled na tuto problematiku. Prvním vedlejším cílem je zjistit postoj zejména české společnosti k této problematice. Zejména tedy to, jakým způsobem je společnost ochotna reagovat při zjištění, že se v jejich okruhu nachází osoba, která je obětí domácího násilí. V rámci zjištění postoje se bude zkoumat i samotný přehled o této problematice. Druhým vedlejším cílem je navrhnout možná řešení pro snížení četnosti domácího násilí.

Hlavního cíle bude dosaženo rešerší a analýzou literárních a legislativních zdrojů. Tyto zdroje jsou z větší části běžně dostupné a pokud bude mít čtenář o konkrétní jev hlubší zájem, nebude tedy problém si původní literární či jiný zdroj informací vyhledat. Prvního vedlejšího cíle, tedy zjistit postoj zejména české společnosti k problematice domácího násilí, bude dosaženo výzkumným šetřením za využití kvantitativní strategie, použita metoda dotazování a technika dotazníků, které byly rozeslány v rámci regionů mezi širokou veřejnost. Druhého vedlejšího cíle, tedy navrhnout možná řešení pro snížení četnosti domácího násilí, bude dosaženo syntézou informací získaných z teoretické a praktické části práce v rámci diskuse.

Fenomén domácího násilí byl do této bakalářské práce vybrán z důvodu autorčina osobního přesvědčení, že společnost nebere tuto problematiku příliš vážně. Sama se v průběhu let setkala s případy, kdy následky domácího násilí byly velice vážné a uvedly oběti do velmi složité situace. V této práci budou zprvu vymezeny základní pojmy týkající se problematiky domácího násilí. Navazující kapitola představí formy, specifický cyklus dění domácího násilí a jeho příčiny s doplňující tematikou a dosavadních poznatků o přístupu společnosti. Následující část se již bude věnovat původcům a obětem domácího násilí, zejména pak k obětem se dostáváme k doplňující kapitole, která se zabývala možné pomoci z tíživé situace. Poslední část práce je věnována výzkumnému šetření s diskuzích pro dosažení vedlejších cílů bakalářské práce.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Násilí

Světová zdravotnická organizace (WHO) násilí definuje jako „*záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu*“.¹

Typickým dopadem násilí je způsobená újma na oběti, která může mít 4 podoby. Fyzickou, tedy oběť je viditelně poškozená na zdraví, nebo došlo i k ohrožení na životě. Z pravidla se jedná o následky působení bití, škrcení, údery předmětem. Hmotnou, kdy je poškozený majetek oběti nebo bývá odcizen. Nehmotná podoba s sebou nese ublížení na cti, zneužití nebo zveřejnění citlivých údajů. A jako poslední je podoba emociální, která se projevuje formou depresí, úzkostí či jinými poruchami lidské psychiky. Násilí ovšem nemá pouze formy fyzického ublížení, jak se lidé mylně domnívají. Mezi další formy se udávají různé druhy šikany (kyberšikana, mobing, bossing), neboť způsobují právě emocionální újmu.²

Z psychologického hlediska je násilí projevem neovládané agrese svého původce. Násilí je v rámci klasické evropské humanitní kultury bráno jako nepřijatelné, a je společností zavrhováno. Některé kultury však i v současné době používají násilí jako osvědčenou metodu dosažení různých individuálních cílů (terorismus, islámská kultura aj.). V opačném případě může být násilí používáno jako poslední prostředek k zamezení šíření jiných nevhodných činností. Takto se používá kontrolovanou formou pomocí armády nebo policie, a to například při demonstracích nebo chuligánských akcích.³

¹ World Health Organization (2005) WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: initial results on the prevalence, health outcomes and women's responses. pp. 5–10.

² ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020., str. 18

³ KUBÁT, D. *Násilí* [online] 2023 [cit. 2021-09-21] Sociologická encyklopedie Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z < <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1sil%C3%AD> > Ožná úprava

2.2 Agrese X Agresivita

Příčinou jakéhokoliv násilí bývá agrese, kterou osoba páchající násilí neumí ovládat. Takové chování je v naší společnosti nepřijatelné a nemělo by být považováno za normální součást každodenního života jedince. Definice slova agrese je poměrně známá a objevuje se v mnoha literárních zdrojích: „*Napadení, útočné jednání, které se projevuje záměrným poškozováním nebo násilným omezováním jiné osoby nebo věci.*“⁴ Oproti tomu si musíme definovat „agresivitu“, neboť se jedná o významově trochu jiný pojem. Agresivita je osobnostním rysem, který charakterizuje osobnost jedince a jeho předpoklad k násilnému chování.

Projevy agrese se odvíjejí na situačním chování osoby, u které se toto chování objeví. Jinak se chovají osoby, které pomocí agrese chtějí záměrně dosáhnout vytyčeného cíle, zmocnit se věci nebo ovlivnit danou situaci ku svému prospěchu. Z tohoto pohledu se dá posoudit, že tyto typy agrese lze snadněji kontrolovat než emocemi vyvolanou agresi, kdy je na vině silně nestabilní psychický stav agresora.⁵

V literatuře se objevují 3 významné teorie o vzniku agrese, které jsou vzájemně provázané a do určité míry se doplňují.

Teorie vrozené agrese

Známa teorie fungující na základě základního zdroje energie thanatos, který soupeří v lidské mysli s libidem. Na základě tohoto vnitřního boje by podle původce této teorie Sigmunda Freuda měl thanatos vyvolat destruktivní chování přecházející do agrese. Tato teorie je zaměřena tedy na vnitřní rozpor na základě vrozených psychologických aspektů. Oproti tomu vznikla teorie na základě biologicko-evolučních aspektů člověka. Tuto teorii rozvíjí Konrad Lorenz, který na základě zkoumání chování zvířat tvrdil, že je agrese vrozený jev, pro obranu teritoria nebo přežití. Tuto myšlenku později přenesl i na lidi. Dále Lorenz objasnil pojem tzv. „agresivní energie“, jedná se o jakousi formu negativní energie, která se v jedinci hromadí a následně je v vypouštěna projevem agresivního chování. Teorie vrozené agrese je v současné době stále zkoumána moderní

⁴ PETRUŠEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. str. 44.

⁵ FROMM, Erich. *The Anatomy of Human Destructiveness*. Open Road Media, 2013. str. 16.

psychologií, neboť se má za to, že vrozené faktory mají významný vliv na násilné chování.⁶

Reaktivní teorie agrese

Tato teorie je postavená na základě reakce lidského vnímání na vnější či vnitřní podněty. *John Dollard* v roce 1939 přišel s teorií, že vliv dlouhodobé frustrace na jedince vede vždy k pozdější náchylnosti právě k agresivnímu chování. Teorie byla sice zamítnuta, ale s postupem času se na bázi dalších výzkumů stala vlivnou. Spojení vnějších podnětů vyvolávajících frustraci (osoby, věci, situace...), se zamezením dosažení cíle nebo duševní pohody, doprovázené rolí „provokatérů“, může opravdu vést k tomu, že nahromaděná frustrace spustí nekontrolovanou agresi. *Louis Berkowitz* v roce 1965 toto spojil i s charakteristikou samotného agresora a jeho osobními dispozicemi spojené s reakcí na provokující prvky.⁷

V literatuře se zmiňuje několik zásadních prvků, které ovlivňují vznik agrese. Mezi tyto prvky včetně reakce na provokaci a frustrace patří také obrana, emoční reakce (vztek, strach). Za zmínku stojí i individualita jednotlivých jedinců. Pokud bychom vystavili 10 lidí různým stresovým situacím, každý bude jednat jinak. Z čehož vyplývá, že tato teorie je postavena na individualitě jednotlivých jedinců.⁸

Teorie naučeného chování

Teorie založená na vzorcích naučeného chování, popsaná *A. Bandurem* v roce 1973. Lze ji definovat tak, že se člověku vyplácí agrese za účelem dosažení cílů, nebo je to již reakce na zažitou nepříjemnou situaci. Pokud se bude jednat o vzorec naučený z pozorování jiných agresorů, je násilí pro agresora naprosto přijatelné, neboť lidský mozek si toto chování osvojí jako normu. Tento způsob osvojení se týká zejména osob, které se mezi různými typy agresorů dlouhodobě vyskytují nebo vyrůstají v prostředí, kde byla agrese běžný jev.^[9,10]

⁶ PONEŠICKÝ, Jan. *Agrese násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2010. str. 21.

⁷ PONEŠICKÝ, Jan. *Agrese násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2010. str. 35.

⁸ BJORKLY, S. Psychological theories of aggression: Principles and application to practice. violence in mental health settings. [online] [cit.2006-06-14] Research Gate. Dostupné z <https://www.researchgate.net/publication/286971644_Psychological_theories_of_aggression_Principles_and_application_to_practice>

⁹ PETRUŠEK, M. Agrese. [online] Praha. 2023 [cit. 2018-11-10] Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z <<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Agrese>>

¹⁰ BJORKLY, S. Psychological theories of aggression: Principles and application to practice. violence in mental health settings. [online] [cit.2006-06-14] Research Gate. Dostupné z

Agrese se dělí pomocí různých činitelů. V tom nejzákladnějším třídění je hlavním bodem, jakou formou ji její původce projevuje.¹¹

- **Instrumentální agrese** – Agrese slouží jako nástroj k dosažení již promyšleného a plánovaného cíle a uspokojení.
- **Impulzivní agrese** – Spočívá v náhlém, nekontrolovaném projevu jedince na nějakou nepříjemnou situaci, nebo dlouhodobou psychickou nepohodu. Tento projev agrese nelze úplně kontrolovat a agresor si v daný okamžik nebývá vědom následků.
- **Autoagrese** – Jednání směřující proti sobě samému za účelem poškození. Je zde forma psychického i fyzického teroru. U jedinců s extrémními autodestruktivními sklony dochází k sebevraždám.
- **Pasivní agrese** – Špatně rozpoznatelná forma, která umí napáchat velké škody. Jedinci s uměním pasivní agrese se mají za velmi dobré manipulátory, neboť jejich chování je na první pohled společensky přijatelné, ale působí na osobu způsobem, který ji není úplně příjemný (vtípkování, shazování práce druhých, pomluvy).

2.3 Hranice mezi normálním a násilným vztahem

Násilí, které probíhá v partnerském vztahu či rodině celkově, je obrazem selhání harmonického, rodinného soužití. Je absolutně přirozené, že v rámci projevů emocí se v běžném vztahu setkáme s neshodami a hádkami.¹²

Dle různých studií byly dokonce rozděleny jednotlivé strategie řešení konfliktů tzv. „concern for self“ (zájem o sebe) a „concern for others“ (řešení pro druhé). Další výzkumy pak prohloubily toto rozdělení na styl kompromisní, dominantní, separační, submisivní, vyhýbavý a reaktivní. Právě během konfliktů se vztahy buďto upevňují nebo oslabují. Každý vztah si neshody řeší po svém. Důležité je, že partneři jsou schopni se buďto usmířit a nadále pokračovat v soužití, anebo se jeden od druhého zkrátka distancují, bez použití jakékoliv formy násilí jeden vůči druhému. Za předpokladu, že páry dokáží

<https://www.researchgate.net/publication/286971644_Psychological_theories_of_aggression_Principles_and_application_to_practice>

¹¹ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 16

¹² DALIGAND, Liliane. *Violences conjugales en guise d'amour*. Paříž: Éditions Albin Michel, 2012. str. 12

dále fungovat, existuje tenká hranice, kdy dojde na základě konfliktu k narušení možností svobody, fyzického i psychického komfortu jednoho z partnerů a začne být omezován. O jakémisi problémovém stavu můžeme začít hovořit tehdy, kdy lze v tomto omezování sledovat pravidelné cykly. Během průběhu těchto cyklů stále může docházet k návratu do zdánlivě harmonického soužití. Nutno ale také už upozornit na stav, kdy jeden z partnerů začne i nevidomky cítit jakýsi strach z dalších konfliktů a začne se u něj projevovat nedůvěra k protějšku.¹³

2.4 Účastníci domácího násilí

Domácí násilí je interakcí mezi dvěma osobami. Pachatelem (původcem), jako osobou, která praktikuje různé formy násilí a obětí (osobě ohrožené). Původce i osoby ohrožené budeme podrobněji rozebírat v dalších kapitolách práce. Pro úvodní přiblížení, původcem domácího násilí se rozumí osoba, která páchá násilí na partnerovi/partnerce, manželovi/manželce nebo dětech, případně jiných členech, se kterými sdílí domácnost. Osobou ohroženou se stávají partner, děti nebo jiné osoby sdílející s původcem domácnost. Dále mezi hlavní účastníky patří i případní svědci, kteří mají také nepřímou roli v cyklu domácího násilí. Jako svědci se nejčastěji uvádějí děti, případně prarodiče nebo jiné osoby sdílející domácnost společně s původcem. Bohužel u svědků není nikdy vyloučené, že se nemohou stát osobami ohroženými. Ve spoustě případů původce přenáší své jednání i na případné svědky. Tento jev se projevuje spíše v domácnostech, kde se násilí objevuje dlouhou dobu, a to třeba i v rámci let. V dalších fázích vývoje domácího násilí se objevují jako účastníci profesionální intervenční pracovníci, tedy policie, sociální pracovníci aj. Tyto osoby se již specializují na pomoc samotným obětem a prací s původci, jak si vysvětlíme v pozdějších kapitolách.¹⁴

¹³ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Zdravé vztahy. [online]. Praha Dostupné z <https://www.rosacentrum.cz/portfolio-items/zdrave-vztahy/>

¹⁴ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 37-39

3 Domácí násilí

Domácí násilí v 21. století je již bráno jako problematika, která zasahuje veškeré aspekty života oběti a stejným způsobem je široce obsáhlá v jednotlivých právních oblastech. Případy domácího násilí jsou velmi komplexní a nejsou brány jako klasické napadení civilní osoby. I přesto, že se na domácí násilí poukazuje čím dál více a je čím dál více zkoumané, experti se stále neshodují na charakteristice, která by byla dostatečně vystihující. Proto pro tuto problematiku existuje hned několik definic.

Jednu z nich vydala v roce 1985 Rada Evropy „*Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin nebo opomenutí spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena stejné rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.*“¹⁵

Istanbulské úmluva říká toto: „*Domácí násilí veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického či dalších forem násilí, k němž dochází v rodině nebo domácnosti, anebo mezi bývalými či stávajícími manželi, partnery či osobami blízkými, bez ohledu na to, zda násilná osoba sdílí nebo sdílela společnou domácnost s osobou ohroženou tímto násilím.*“¹⁶

WHO definovala i pojem intimní partnerské násilí „*chování intimního partnera či bývalého partnera, které způsobuje fyzické, sexuální nebo psychické zranění, včetně fyzické agrese, sexuálního nátlaku, psychického týrání a kontroly chování*“.¹⁷

V české literatuře má asi největší zastání definice „*Domácí násilí lze vnímat jako narušení domova ve smyslu bezpečného prostoru v nejužším slova smyslu, kdy je uplatňováním moci a kontroly přítomno v každodenním životě.*“¹⁸

Ševčík ve své publikaci zmiňuje definici Hartla a Hartlové „*fyzické zneužívání nebo násilí, které je zaměřeno proti partnerovi nebo proti jinému členu společné*

¹⁵ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. Aplikovaná forenzní psychologie, Praha: Grada 2013. str. 23

¹⁶ Home - Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence (coe.int)

¹⁷ World Health Organization (2005) WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence against Women: initial results on the prevalence, health outcomes and women's responses. pp. 5–10.

¹⁸ CIMRMANNOVÁ, Tereza, 2013. Rodinné násilí a krize domova. In: CIMRMANNOVÁ, Tereza, Zuzana HUBINKOVÁ, Naděžda ŠPATENKOVÁ, Alena JIRSOVÁ a Jan SERÝCH. Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí. Vydání první. Praha: Karolinum. str. 80.

domácnosti“ tuto definici Ševčík doplňuje „jedná se o násilí, které se odehrává mezi osobami sdílející jednu domácnost, nehledě na to, zda jsou mezi sebou spojeny příbuzenskými vazbami.“¹⁹

Jak tedy uvádějí zmíněné definice, jedná se o násilí mezi partnery/manželi, popřípadě dalšími členy sdílející společnou domácnost. Vymezit však rozsah samotné problematiky je komplikovanější, než je uvedeno v základních definicích. Pro tuto práci a pochopení základních informací však dostačující.

3.1 Formy domácího násilí

Domácí násilí rozlišuje formy podle způsobu útoku, jimž pachatel působí na oběť. Není výjimečné, že některé z uvedených forem se vyskytují v jednom případě společně. Jak už vyplývá z předchozího textu, je zřejmé, že domácí násilí není problém jen fyzického teroru, jako mívá většina lidí v povědomí. Je třeba zdůraznit, že existuje široké spektrum nástrojů, jak lze člověku dlouhodobě ubližovat ať už na fyzické, psychické nebo socio-ekonomické úrovni.

Pro lepší představu je dále uvedena tabulka se statistikami výskytu jednotlivých forem domácího násilí. Různé statistiky mívají různá kritéria a jednotlivé formy jako je sociální násilí se prolínají jako je tomu např. v níže uvedené tabulce vytvořené na základě výroční zprávy z roku 2022 centra ROSA – Informační a poradenské centrum pro ženy oběti domácího násilí.

¹⁹ Ševčík, D., ŠPATÉNKOVÁ, N. *Domácí násilí kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. str. 25.

Tab.I.: Procentuální zastoupení různých forem domácího násilí u 337 aktivních klientek centra ROSA v roce 2023.²⁰

Forma domácího násilí (četnost v %)	
Psychické (95,5 %)	Ponižování (96,0 %) Vydírání a zastrašování (92,5 %) Kontrolující chování (89,8 %) Nadávky a vulgarismy (89,4 %) Vyžadování poslušnosti (87,9 %) Izolace, omezování (68,3 %) Pronásledování (40,4 %) Vyhrožování zabitím (33,9 %) Vyhrožování zbraní (13,7 %) Vyhrožování sebevraždou agresora (13,7 %)
Fyzické (67,7 %)	Opakované facky a bití (60,1 %) Bití pěstmi (55,7 %) Bití do hlavy (45,2 %) Bití v těhotenství (28,5 %) Škrčení (28,5 %) Srážení na zem (55,3 %) Kroucení rukou (27,2 %) Trhání vlasů (15,4 %)
Sexuální (31,8 %)	Znásilnění (31,8 %) Nucení k sexu (98,1 %) Nucení k sexuálním praktikám (57 %)
Ekonomické (71,8 %)	Odevzdávání příjmů (27,7 %) Zákaz mít zaměstnání (24,8 %) Nutnost říkat si o peníze (72,7 %) Žádné finance na chod domácnosti a zabezpečení rodiny (48,3 %)

3.1.1 Fyzické násilí

Fyzické násilí je bráno asi jako nejhrubší z forem domácího násilí. Na oběti jsou vidět patrné tělesné stopy. Zpravidla se jedná o modřiny, šrámy, zlomeniny nebo dokonce popáleniny. V těch nejhorších případech se v rámci útoku dostáváme i k vnitřnímu krvácení nebo třeba ztrátě zubů. Pachatel působí fyzickou silou za jednoznačným účelem způsobit bolest, utrpení anebo za účelem pozornosti a prosazování vlastního názoru. Jedná se o různé praktiky, jako je škrčení, cloumání, tahání za vlasy, které se můžou stupňovat až k úderům či použití bodných zbraní. Takovéto násilí v nejhorších případech končí vraždou.²¹

3.1.2 Psychické násilí

Psychické neboli také emoční násilí se zpravidla navenek tolik neprojevuje jako fyzického násilí. Ve srovnání s fyzickým násilím je však stejně nebezpečné, ačkoliv si to většina lidí vůbec nepřipouští. Z principu to právě vyplývá z toho, že není na první pohled

²⁰ ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Statistiky [online]. Praha Dostupné z <https://www.rosacentrum.cz/statistiky/>

²¹ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 30

viditelné na obětech a mnohdy si ani samotné oběti neuvědomují, že jsou pod vlivem tyрана. Fakt, že je tento způsob násilí není na první pohled nepostřehnutelný a tím způsobuje i problematiku v následném dokazování. Pachatelé užívají nejrůznější metody, jak zapůsobit na své oběti, ovládat je nebo je ponížit. Uplatňují se zde různé formy kritizování, vyvolání pocitů méněcennosti, vydírání, urážení, výhrůžky, nadávky nebo také tzv. znevažování psychického stavu oběti a chorobná žárlivost.²²

Psychické násilí si můžeme rozdělit na **neverbální** a **verbální**. Kdy v rámci neverbálního dochází k poničení oblíbených věcí oběti, což bychom mohli definovat i jakousi formu „materiálního násilí“. Během verbálního již dochází k slovním útokům v podobě urážek, obviňování aj. Nemusí se však jednat o negativní projevy, můžeme sem zařadit i citové vydírání. V mnoha případech pachatelé působí například tím, že si berou jako „rukojní“ děti obětí.²³

Oběti, které dlouhodobě zažívají psychické násilí, velmi často vykazují známky nedůvěry, sebekritického myšlení, uzavřenosti aj. Tímto faktem bych chtěla podotknout, že se jedná o významný zásah do lidské psychiky, který může významně narušovat další život obětí.

3.1.3 Sexuální násilí (rozdíl mezi zneužíváním a násilím)

Všeobecnou definici pro sexuální násilí jako takové vydala WHO jako „*Jakékoliv sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak. Může být prováděno kýmkoli, nezávisle na vztahu mezi obětí a pachatelem, a v jakémkoliv prostředí včetně domova a práce.*“²⁴ V partnerském vztahu se jedná o de facto stejný model, jen jsou nežádoucí sexuální praktiky spojeny výhradně s osobou sdílející společnou domácnost. Základním spojujícím faktem je však nesouhlas se sexuální aktivitou nebo i případná neschopnost takový nesouhlas projevit. Oběti takové formy domácího násilí trpí i strachem z následujících fyzických ataků. Sexuální násilí je tedy úzce spjato právě s fyzickým nebo i psychickým násilím, kdy může

²² 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Physical abuse [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/physical-abuse>>

²³ ŠEVČÍK, D., ŠPATÉNKOVÁ, N. Domácí násilí kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011., str. 49

²⁴ WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence against women. [online]. Dostupné z <https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1>

sloužit jako prostředek pro ponížení oběti. Čili nemusí se pouze jednat o uspokojení pudů, nýbrž i o formu psychického teroru.

První praktika, která napadne každého, je klasické znásilnění, kdy se pachatel dopouští nucení oběti k pohlavnímu styku nebo jiné sexuální praktice. Samostatně oddělenou formou je sexuální nátlak ve dvou podobách. Pomocí násilí či výhrůzkami donucení k sebeukájení, obnažování nebo jinému podobnému jednání (nošení kostýmků, použití sexuálních pomůcek, skupinový sex aj.). V druhém případě pachatel využije absolutní bezbrannost oběti, podá ji návykovou látku či využije svého samotného vyššího postavení vůči oběti. Zmínit je potřeba, že v některých případech se i v rodinách objevuje sexuální zneužívání. A to tzv. formou „bezdotykovou“, v extrémních případech dochází i k formě „dotykové“. Bohužel je tato forma často páchána přímo na dětech. Pachatel získává sexuální uspokojení tím, že donutí dítě, aby se například dotýkalo intimních partií, svléká se a nutí jej k masturbaci. U horší dotykové formy sexuálního násilí dochází přímo k sexuálnímu styku mezi pachatelem a dítětem.²⁵

U sexuálního násilí jsou následky velmi traumatizující a dají se srovnávat s formou fyzického násilí samotného, neboť člověk je poznamenán jak fyzicky, tak i později na mentální úrovni. Ženy nebo i děti, které si zažily sexuálního násilí, kromě typicky post traumatické stresové poruchy, jsou více náchylné k sebevražednému chování. Toto je spojené s nenávistí k vlastnímu tělu. Dále bývají prokázány snížené pozitivní z následných sexuálních styků nebo dokonce strach ze sexu samotného.

3.1.4 Sociální násilí

Sociální násilí je možné si představit jako zamezování společenských styků oběti. Pachatel oběti svým způsobem odřízne od společnosti, a tímto způsobem se snaží rozbít společenské vztahy oběti. Ta následně ztrácí vnitřní motivaci vyhledat pomoc na základě vlastního přesvědčení, že ani neexistuje osoba, na kterou by se mohla obrátit. Obětem hrozí, že i po ukončení styku s původcem zůstanou izolovány a jsou i narušeny jejich vlastní sociální schopnosti.

Sociální násilí se projevuje různými způsoby. Oběť sociálního násilí se přestává vidět se svými blízkými. Často dochází k zákazu opouštění domu nebo dokonce pokoje

²⁵ 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Children and young people [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/children-and-young-people>>

čili pachatel zamezuje i navštěvování zaměstnání, společenských a kulturních akcí apod. V případě zachované volnosti pohybu je oběť nucena ohlašovat kde se nachází, co v danou chvíli dělá a s kým se schází. Původce má kontrolu i nad veškerým soukromím oběti (pošta, email, sociální sítě). Může zveřejňovat fotografie a videa bez souhlasu a vědomí oběti. V rámci poškozování dobrých vztahů se bere v potaz i poškození reputace a manipulace okolí tak, aby na oběť bylo pohlíženo negativně. Sociální násilí může být páčáno doma, na veřejnosti, prostřednictvím internetu a sociálních sítí.²⁶

3.1.5 Ekonomické násilí

Ekonomické násilí nastává tehdy, když pachatel využívá peníze jako nástroj kontroly, vyvolání strachu a celkového omezení oběti. Ve své podstatě se jedná o jakékoliv zamezování přístupu k finančním zdrojům, případně přehnané kontrolování výdajů, nebo využívání financí pro způsobování nechtěných výdajů oběti. Ve spojení s psychickým nátlakem se oběť nechá donutit vyživovat pachatele, nebo se nechá dohnat až k dluhům. Právě přivedení oběti do dluhů, ztráta majetku a finanční bezmoc jsou velmi závažné následky ekonomického násilí.²⁷

Běžným projevem se stává vyloučení z rozhodování o společných financích. Pachatel je schopen zmanipulovat oběť takovým způsobem, že přenechá dobrovolně kontrolu svých financí právě jemu. Oběť má po celou dobu klamný dojem, že je vše v naprostém pořádku. Zpozornit by však poškozená osoba měla již v ten okamžik, kdy pachatel začne kontrolovat veškeré příjmy domácnosti a pokouší se převzít kontrolu nad majetkem nebo si vynucuje z jakéhokoliv důvodu podíl na vlastnictví. Pachatel postupně zabrání přísunu finančních prostředků oběti, nebo oběť donutí utrácet za věci, které sama nechce nebo nepotřebuje. V nejzávažnějších případech oběť prodá nebo daruje svůj majetek právě původci a je tak obrána o socio-ekonomické zázemí. Zde se používá i právní převedení kontroly nad financemi nebo majetkem. Pokud již pachatel převzal kontrolu nad financemi, následně je odmítá využívat na potřeby oběti (léky, jídlo, potřeby pro užívání běžného chodu domácnosti). Typickým příkladem je typ domácího násilí na

²⁶ 1800 RESPECT NATION DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Social abuse. [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/social-abuse>>

²⁷ 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Financial abuse [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/financial-abuse>>

seniorech, kteří přenechávají právě původci své finance nebo naopak jsou ovlivněni jejich nedostatkem a naivně si tak myslí, že s nimi bude nakládáno v dobrém.²⁸

3.1.6 Další formy domácího násilí

Následující formy domácího násilí se velmi často prolínají s již zmíněnými formami domácího násilí nebo nejsou úplně běžné a proto zůstávají tzv. v pozadí. I přesto stojí za to, je zmínit.

V případě tzv. materiálního násilí se jedná o destruktivní činy vůči hmotným věcem druhé osoby, nebo k takovým věcem na niž je oběť nějakým způsobem vázána. Klasickým případem se stává rozbíjení nábytku, pálení fotografií, poškrábání auta, můžeme sem zařadit i páchnání násilí na domácích mazlíčcích. Jako další bych uvedla formu latentního násilí, která je opět úzce spjatá snad se všemi formami domácího násilí, neboť se jedná o samotnou obavu ze strany oběti a pomyšlení na další konflikt mezi obětí a pachatelem. Oběti se často v těchto fázích snaží chovat tak, aby nevyvolali další násilné jednání a mají pocit, že k násilí dochází, i když tomu tak není.

Jako poslední uvedu už známější STALKING neboli „nebezpečné pronásledování“, což popisuje zákon jako „*Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím že, vyhrožuje ublížením na zdraví nebo újmou jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje...*“.²⁹ Pachatelé, kteří takto jednají často i kontaktují příbuzné nebo osoby blízké právě za účelem získání informací o dané osobě a jednají tak, aby nevzbudili podezření. Osoby, které se stávají oběťmi stalkingu často sami ani netuší, že jsou takovýmto způsobem sledovány, dokud pachatel neprojeví své chování nějakým jiným způsobem např. nezačne osobu proti její vůli navštěvovat, vyhrožovat jí, posílat jí její fotografie za účelem vyvolání strachu. Tento způsob pronásledování může na oběti zanechat závažné psychické následky v podobě strachu z vykonávání každodenních činností, neustále kontroly okolí a vede ke vzniku různých paranoii.

²⁸16. 1800 RESPECT NATION DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Social abuse. [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/social-abuse>>

²⁹ Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník., ve znění pozdějších předpisů. § 354

3.2 Příčiny domácího násilí

Proč se domácí násilí vlastně odehrává? Je pochopitelné, že domácí násilí je vážný problém a je důležité zkoumat jeho příčiny, pro lepší pochopení tohoto problému a snazší boj proti tomu. Původce ovlivňují různé psychologické jevy, což si pokusíme vysvětlit v dalších kapitolách. Existují zde však jednotlivé faktory, které spolu úzce souvisí a čím více jich je v souladu, tím víc bývá agresor impulzivnější. Zde uvedeme nejčastější možné příčiny vzniku domácího násilí.³⁰

- Biologicko-genetická teorie: Zakládá se na původu agresivního chování, které vychází z vrozené predispozice původců.
- Psychologická teorie: Původem agresivního chování jsou dlouhodobě pochroumaná psychika a to zejména depresemi, poruchami osobností nebo vlivem používání alkoholu či omamných látek.
- Sociologická teorie: Vlivem násilí se uplatňuje moc a kontrola ve vztahu. Je úzce spjata s feministickými přístupy. Avšak poukazuje spíše na samotnou věkovou a genderovou různorodost jednotlivých členů rodiny a jejich chování v rámci neshod.
- Feministické přístupy: Představují nadřazenost mužů nad ženami. Klade se zde důraz na ženské submisivní postavení ve vztahu. Patriarchální postavení mužů vede k podrobování žen za pomoci násilí či jiných praktik.

3.3 Cyklus domácího násilí

Na rozdíl od běžného konfliktu, který bývá tzv. na denním pořádku, je domácí násilí cyklickým jevem. Tento cyklus se opakuje de facto v každém případě domácího násilí a je to tedy důležitý bod pro jasnou identifikaci problematiky. Cyklus se opakuje a může docházet i k jeho eskalaci. Ve většině případů dochází tedy k nárůstu intenzity teroru a fyzických ataků samotných, tím se všem zkracuje i délka usmiřování mezi pachatelem a obětí. Pokud se budeme bavit o vztahu, kde je domácí násilí již extrémně rozvinuté, jsou části klidu dokonce vynechány úplně. Následná asymetrie jednotlivých částí cyklu je důležitým ukazatelem pro OČTR (orgány činné v trestném řízení) v řešení

³⁰ Ševčík, D., ŠPATĚNKOVÁ, N. *Domácí násilí kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. str. 33-35

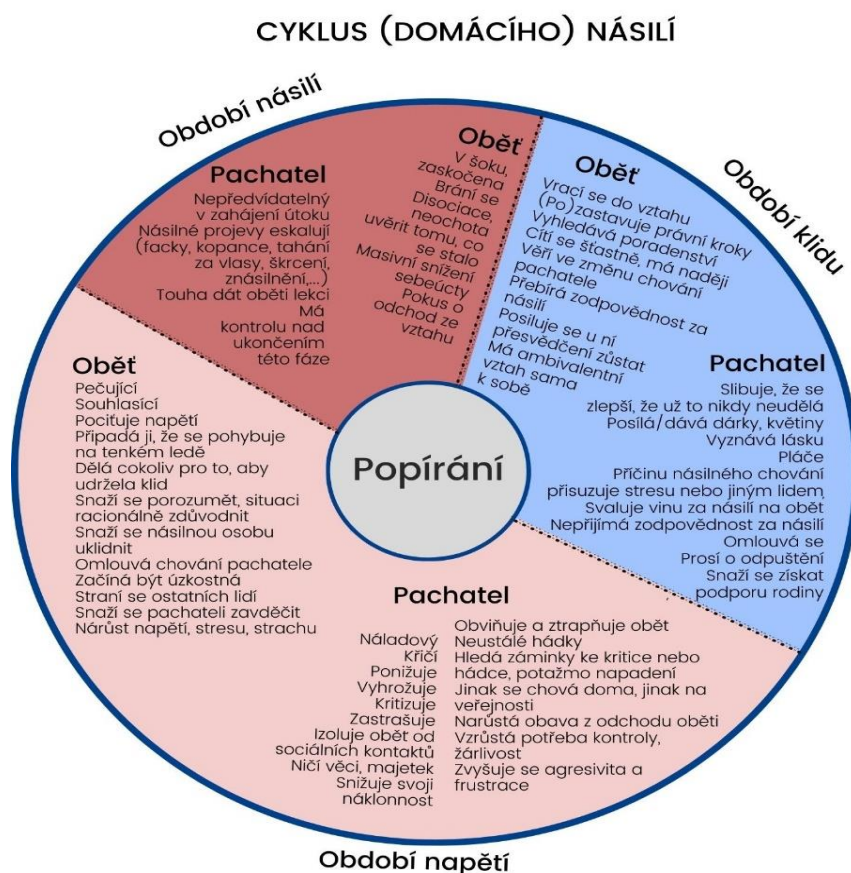
jednotlivých případů. Jedná se o posouzení, zda případ řešit například pouze vykááním pachatele nebo jej kriminalizovat.³¹

Období napětí: V tomto období se zvyšuje napětí vztahu mezi pachatelem a obětí domácího násilí. Násilná osoba se začíná projevovat agresivními slovními ataky to i na malé podněty. Oběť se již v této fázi bojí jakéhokoliv konfliktu a snaží se mu, jakkoliv zamezit.

Období násilí: V této fázi se jedná o převzetí kontroly agresorem nad obětí. Agrese se projevuje fyzickou formou nebo původce začíná vyvíjet neobhajtelný psychický nátlak. Oběti v této fázi často rezignují nad partnerovým chováním a v některých případech nejeví známky odporu. Plno obětí se doznává, že chování partnera bylo schopné obhájit.

Období usmiřování/ klidu: Potom co si partner většinou uvědomí, že udělal chybu nebo jakkoliv zmírní své chování přichází fáze usmíření, kdy se projevem lítosti nad svým chováním snaží oběť zmanipulovat k setrvání ve vztahu. Většina obětí i nadále proto zůstává ve vztahu i přesto, že tuší, že je zde možné riziko dalšího konfliktu. V této fázi se vytváří ambivalentní citová vazba, která poutá oběť k původci. Ačkoliv má oběť vnitřní strach z dalších konfliktů, i přesto neustále doufá ve stabilní vztah.

³¹ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 36-37

3.4 Domácí násilí a veřejnost

Ačkoliv se jednotlivá zkoumání v rámci domácího násilí posunula oproti dřívějším dobám a společnost začíná chápat tuto problematiku lépe, lze se stále setkat s tvrzeními, která jsou stále zlehčující. Z laického pohledu jde pouze o neškodné názory, které však vedou právě k různým bagatelizacím ohledně domácího násilí.

S níže zmíněnými mýty se určitě setkal každý z nás, nicméně je fakt, že se s nimi střetávají právě i samotné oběti, což následně utvrzuje oběť v tom, že nemá smysl vyhledávat pomoc.³³

³² PROFEM CENTRUM PRO OBĚTI DOMÁČÍHO NÁSILÍ. Domácí násilí. [online] Praha. Dostupné z <<https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/domaci-nasilí>>

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21.století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str. 12-15.

Domácí násilí se vyskytuje jen v sociálně slabých, nevzdělaných a zjevně multi-problémových rodinách. Ve skutečnosti jde pouze o fakt, že rodiny s vyšším společenským statusem nejsou většinovou společností vnímány jako problematické a nikdo by nepředpokládal, že by se jich domácí násilí mohlo týkat.

Domácí násilí je důsledkem konzumace alkoholu u násilné osoby. Ačkoliv není alkohol vyloučený jako jeden ze spouštěčů, nepatří úplně na vrchol pomyslné pyramidy. S přihlédnutím k tomu, že pod vlivem alkoholu nebo i jiné návykové látky ztrácí člověk kontrolu nad svým jednáním je však přirozené, že je tento fenomén společností takto pojat.

K domácímu násilí dochází, protože oběť provokuje. Tento mýtus zřejmě vznikl právě proto, že většina tyranů má ve zvyku se tímto tvrzením obhajovat u soudu. Pokud se na to však podíváme z hlediska většinového uvažování, agrese bývá podmětem vyvolanou reakcí, a proto plno lidí zastává stále názor, že si oběti za teror můžou sami.

Vždyť si ho vybrala, neměla si ho brát. Jeden z názorů, který by se dal považovat již za zastaralý. Avšak není výjimkou, že u starší generace se ještě vyskytuje. Faktem je, že plno původců domácího násilí jsou skutečně výborní manipulátoři a dokážou velmi dobře ovládat své chování podle potřeby. Není výjimkou, že plno obětí na konci vztahu konstatuje, že se z partnera vyklubal absolutně jiný člověk, než jak ho oběť vnímala na začátku vztahu.

Kdyby chtěla, mohla ho už dávno opustit. Asi nejznámější mýtus, který koluje laickou společností. Pokud se zamyslíme asi většina dojde k názoru, že opravdu ohrožený člověk by odešel. Problém je právě ve schopnosti původců ovládat své oběti a připoutat si je k sobě. Oběti jsou např. závislé na partnerech po finanční stránce a nemohou si zkrátka dovolit odejít.

Domácí násilí je násilí mužů na ženách v rodinách. Ze statistického pohledu je pravdou, že domácím násilím trpí jako oběti více ženy. Právě z hlediska řekněme morálního se má za to, že by domácí násilí na muži nemělo být vůbec reálné a je to důvod, proč se muži stydí za to, že jsou obětí domácího násilí.

Pachatelé domácího násilí trpí duševní poruchou a jsou duševně nemocní. Ve skutečnosti je domácí násilí bráno jako ta nejskrytější forma násilí. (Schneider 2009) Je

tomu proto, že jedinci na první pohled nepůsobí jako duševně nemocní a absolutní minimum z nich je následně hospitalizováno v příslušných centrech.

4 Původci domácího násilí

Z hlediska řešení problému domácího násilí a následně jeho pochopení je důležité svým způsobem pochopit i samotné původce (pachatele). Původci domácího násilí jsou společností vnímáni výhradně negativně. Ráda bych je v této části práce představila i z trochu jiného úhlu pohledu. Ve své podstatě pochopení této problematiky a samotná práce s původci domácího násilí může následně vést ke snížení četnosti domácího násilí. Dalším důvodem, proč je důležité zabývat se touto otázkou, je skutečnost, že většina partnerů se navzdory vyhrocenému konfliktu vrací k původcům. Pro budoucí harmonické soužití je nezbytné, aby původce dokázal ovládat své chování a zabránil opakování násilí. Nutné upozornit, že i přesto, že se pojem „původce“ uvádí v mužském rodě, platí tento výraz pro obě pohlaví. Z důvodu komplikovanosti jednotlivých osobností není zřejmá přesná definice, u jednotlivých „typů“ původců, je jejich agrese vyvolána z různých důvodů.³⁴

V otázce motivů dané agrese, by museli být jednotlivé osoby rozebrány z psychologického hlediska a poté lze hledat příčiny, se kterými lze následně pracovat. I když to může tak vypadat, cílem této kapitoly není obhajovat původce a ospravedlňovat jejich chování, ale poukázat na to, že někteří jedinci nemusí být patologičtí agresori. Jedná se o osoby, které pouze v danou chvíli neovládají své emoce.

4.1 Typologie původců

V průběhu let zkoumání domácího násilí plno odborníků přišlo s různým rozdělením typu původců domácího násilí. Vybraná rozdělení mi přijdou jako nejvíce všeobecná. Následné rozdělení je již ovlivňováno i společenským postavením jedinců, ze kterého částečně jejich agresivita pramení. Dle ostatních studií se domácího násilí dopouští častěji lidé z nižších společenských vrstev, s nižším vzděláním nebo lidé, kteří sami domácí násilí zažívali. V těchto případech se jedná spíše o jedince, kteří si násilím prošli již v mladém věku. Dalším ovlivnitelným článkem bývá u některých typů agresorů alkohol a jiné návykové látky, které vyvolávají agresivní reakce. Rozdělení je tedy velmi

³⁴ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 51.

komplexní záležitostí, pro každý případ velmi specifické a jednotlivé kategorie se mezi sebou mohou prolínat.

Jako první rozdělení původců domácího násilí vydali Holtzworth – Munroe a Stuart v roce 1994. Toto rozdělení vypovídá o prostředí, kde se agresor je schopný projevit.³⁵

Family only: Neboli člověk páchající násilí pouze v rodinném kruhu. Násilí je vymezeno pouze na rodinný okruh a na veřejnosti se projevuje opravdu ve výjimečných případech. Podle autorů se jedná až o 50 % původců.

Dysphoric/Bordeline: Zde se častěji objevuje násilné chování na veřejnosti a jeho projevy už mívají vyšší ráz, než tomu bylo u předchozího typu, projevují se i formy sexuálního násilí. Z psychologického hlediska se vyznačují značnou mentální nestabilitou anebo jinými vážnými stavy psychického rázu. Často se jedná o uživatele návykových látek.

Generally violent/antisocial: Tento typ původců se značí jako agresivní jedinec, který působí velmi drastickými způsoby na svou partnerku/partnera, ale násilně se chová i na veřejnosti. Není samozřejmě výjimka užívání návykových látek, ale primárně tyto lidé bývají diagnostikováni s psychopatií a antisociální poruchou osobnosti.

Další rozdělení je již založeno na podmínkách neboli spouštěcích agresivního chování.

- Impulzivní agresoři: Projevení krátkodobého vzplanutí vzteku, frustrace. Problémy s emocionální regulací.
- Kontrolující manipulátoři: Tendence k zmanipulování a kontrolování. Tito původci využívají spíše formy psychického a ekonomického násilí.
- Zneužívající narcisté: Původci s narcistickou poruchou, kteří používají násilí, pokud se osoba odmítá podřídit jejich kontrole a projevuje samostatnost.
- Alkohol/drogy: Jedinci, kteří reagují agresivně pod vlivem těchto látek.
- Pachatelé s násilnou historií: U těchto pachatelů se zvyšuje riziko, že se u nich jednání bude opakovat.

³⁵ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 54.

- Osoby s traumatem: Samotní se stali oběťmi nebo svědky násilí v minulost. Jedná se naučený nebo zažitý vzorec chování.
- Osoby s problémy s emocionální regulací: Různé poruchy osobnosti vykazují násilné chování.
- Pachatelé s nízkým sebevědomím: Využívání násilí k získání respektu, uznání nebo upevnění postavení.
- Násilníci motivovaní genderovými stereotypy: Jedná se o společensky zažité vzorce, na jejichž základě se snaží upevnit si dominantní pozici v partnerském vztahu pomocí násilí.
- Pachatelé s přesvědčením o oprávněnosti: Trestání členů domácnosti za jakékoliv prohřešky.

4.2 Žena jako původce domácího násilí

Ženy jako původkyně tvoří oproti mužům menšinu. Nicméně setkat se můžeme i s případy, kdy je agresorem žena. Důvody pro násilné chování u žen jsou velmi individuální. Zkoumání tohoto jevu je stále v začátcích, a tak je velmi těžké ho lépe popsat. Za zmínku stojí některé faktory, které mají na ženy v těchto ohledech vliv. Ačkoliv by se dalo říct, že by se toto chování dalo přirovnat i k mužům, přesto je nutno přistupovat k tyrankám trochu z jiného pohledu.³⁶

Z psychologického hlediska se u tyranek nejčastěji projevují traumata a zneužívání z minulosti. Opakováním těchto vzorců chtějí zamezit vzniku dalších traumat nebo si je svým způsobem kompenzují. Dalším možným faktorem vzniku násilného chování se stává vliv depresí či úzkostí, dále to může být i nízké sebevědomí, násilím si budují pocit respektu a získání moci nad svým partnerem. Co se týká sociálních faktorů, zdůrazníme stejně jako u mužských původců vliv prostředí, ve kterém žena vyrůstala. Mezi další pak je působení ekonomické závislosti na partnerovi. V tomto případě však ženy jednají násilně v rámci přirozené obrany a agrese slouží jako prostředek vydobytí kontroly nad násilným partnerem.³⁷

³⁶ Ševčík, D., ŠPATĚNKOVÁ, N. *Domácí násilí kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. Str. 65-70

³⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str. 127-133.

4.3 Práce s původci domácího násilí

Následná práce s původci domácího násilí má primárně za cíl zamezit dalšímu násilnému chování jedinců a začlenit je do běžného života, za účelem vést spořádaný život bez jakýkoliv dalších náznaků působení násilí. Česká republika se již po vzoru jiných států taktéž podílí na nápravě původců. Jednotlivá práce s původci funguje v rámci programů, které provádí přes různé typy terapií, kurzů a skupinových sezení. Primárním cílem těchto programů je tedy jistá náprava původců, ale sekundárně se snaží působit na pachatele tak, aby jej donutili převzít zodpovědnost za své chování a sám se chtěl napravit. Toto jednání vede k úspěšnému zamezení přenášení vnitřních neovladatelných pocitů jedince na okolí. Odbornou edukací se následně daří vést ke změně genderových postupů a celkově změně smýšlení původců. Objasňováním jednotlivých projevů chování pachatele nutí dotyčného přijmout nové společenské návyky a volit vhodné alternativy. Další součástí programu bývá nácvik dovedností, který směřuje k přerušení výbušných reakcí. Pro společnost důležitým cílem je zabránění recidivy původce a zkvalitnění jeho života a jeho sžití s okolím.

Samotná práce s původci je odlišná z hlediska organizací samotných. Jiná organizace jiný přístup k původcům, s ohledem i na možnost financování terapií, odbornost pracovníků, kteří se na terapiích podílí, kultura a právní systém státu. Opěrným bodem se staly poznatky ze zahraničí zejména z Norska (Alternativ til Vold a REFORM). Na celém území Evropy je pro tuto problematiku významný projekt Daphne II, jehož hlavním výstupem jsou standardy pro práci s původci domácího násilí, ale i rozsáhlé sdílení zkušeností a informací mezi evropskými státy. ³⁸

³⁸ ČÁP, David a Veronika STOČESOVÁ. *Psychoterapeutická práce s původci domácího násilí*. Praha: Portál, 2020. str. 62-64.

5 Oběti domácího násilí

Na oběti domácího násilí společnost pohlíží velmi nechápavě. Někteří lidé zastávají názor, že páry by si své osobní problémy měli řešit mezi sebou. Což staví oběti do znevýhodněného postavení a jsou defacto odříznuty od možnosti zažádat o pomoc. Již dávno bylo prokázáno, že oběti často projevují nerozhodnost a zmatenost v rozhodování, zda zůstat s násilníkem nebo ne. Jejich rozhodování je ovlivněno mnoha faktory. Nejdůležitějším faktem zůstává, že oběť je velmi často závislá na agresorovi, ať už se jedná o finanční nebo citovou závislost.

Okruhů jednotlivých skupin zažívajících domácí násilí je hned několik. V následujících kapitolách jsem se proto rozhodla rozebrat jednotlivé skupiny zvlášť. Všechny skupiny bývají poznamenány na svém duševním zdraví a není vyloučeno, že zažitá traumata je omezují nebo je doprovázejí následně v průběhu života.

5.1 Domácí násilí na ženách

Není překvapivé, že nejčastěji zasaženou skupinou bývají právě ženy. Společností většinově přijímaná pozice ženy ve vztahu je submisivní. V dnešní době, kdy ženy dosahují vysokých pozic a prokazují schopnost uspět se stále setkáváme s názory, že by se měly držet spíše v ústraní. Ženy jsou oproti mužům i oddanější citům a plno útrap kvůli tomu dokáží snést a přehlížet. Ženám mnohem více záleží na tom, jak na ně bude okolí pohlížet. A to zejména v případech, že by se staly ony „rozvracečem“ rodiny. U žen rozdělujeme jednotlivé typologie: ³⁹

- **Typ rychlý rozchod** Z psychologického hlediska se tato skupina žen řadí mezi ty, které mají zdravou úroveň sebevědomí a jasnou představu o partnerském vztahu. Ženy tohoto typu již po prvních násilných projevech partnera situaci řeší a hledají efektivní způsoby, jak vztah ukončit. Takto sebevědomé ženy se vyhýbají i větším psychickým traumatům a jejich život nebývá zážitkem nějak dramaticky ovlivněn. To vše ovšem závisí na situaci, která byla důvodem opuštění partnera.

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str. 101-106

- **Typ pokročilé odlučování** Pokročilé odlučování zobrazuje váhání ženy, jestli dát násilníkovi ještě šanci. Typickým příkladem jsou matky, které do poslední chvíle váhají, jestli rozvrat rodiny stojí za jejich spokojenost a bezpečí. Nicméně jsou stále schopny zachovat si zdravý rozum a situaci řešit, i když s delším časovým intervalem než předchozí typ. Nicméně již byly součástí opakovaného násilí. Zde už se tedy projevují jakési obavy, že i v průběhu vykázaní partnera bude násilí pokračovat.
- **Typ nová šance** Jak již napovídá název tohoto typu, jde o zachovávání vztahu i přes opakované násilné projevy partnera. Ženy popisují násilné projevy partnerů jako jakési „špatné období“ mezi normálně fungujícím a hezkým vztahem. Pokud se ženy tohoto typu rozhodnou vyhledat pomoc, hledají zároveň řešení, jak ve vztahu setrvat a partnera odmítají opustit.
- **Typ ambivalentní vazba** Zahrnuje nejzávažněji poškozenou skupinu žen, kterým opakované projevy domácího násilí sebraly projevy jakéhokoliv vzdorů a veškeré sebe hodnoty. Oběti bývají na partnerech závislé a odchod je pro ně absolutně nepředstavitelný, ať už z hlediska finančního, morálního nebo jiného. Typickým faktorem je obava ze samotného partnera nebo z toho, že by mohl ublížit jejich dětem. Proto se domnívají, že projevy náklonnosti jim před tímto rizikem pomohou uniknout. Některé ženy zažívaly násilí již v dětství a násilný vztah vnímají jako typický vzorec normální rodiny nebo si myslí, že i jiný partner bude stejný. Poslední častá obhajoba násilníka zní tak, že je oprávněný ke svému jednání, neboť si to partnerka za své chování zasloužila. Z povahy věci je asi jasné, že poradenství bývá v těchto případech velmi obtížné.

5.2 Domácí násilí na mužích

Případy, kdy by muži měli být obětí domácího násilí zůstávají jakýmsi nepřipustným tématem. I mezi odborníky existuje plno různých názorů. Pokud budeme smýšlet zejména ze strany naučených principů fungování společnosti, není jednoduše možné, aby se muž stal obětí domácího násilí. Jiní toto téma zařazují již automaticky do celého komplexu domácího násilí.⁴⁰

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str. 134.

I to minimální procento mužských obětí, které je prokazatelné, si zaslouží svou pozornost. Zvláště proto, že velká část mužů zažívající domácí násilí nikdy nevyhledá pomoc. Viditelný zájem a pochopení ze strany společnosti by jim mohl pomoci se pokusit z násilného vztahu vymanit. Násilí je všeobecně negativním jevem, který by se měl potlačit i u těchto nepředstavitelných případů. Důležitým faktorem, proč muži nevyhledávají pomoc, je skutečnost, že jejich ego není přirozeně stavěno na přiznání jakékoli formy sníženého postavení.

Z odborného hlediska se setkáváme s dvěma hlavními problémy, které brání viktimizaci mužské oběti. Muži často nepoznají, že stávají oběťmi domácího násilí a pro mnohé jsou vztahové problémy velmi osobní a soukromou záležitostí, kterou nechtějí sdílet s ostatními. K ohlášení probíhajícího domácího násilí dochází až ve chvíli, kdy dojde k fyzickému napadení ze strany partnerky a oběti mají tendenci zamlčovat další události a skutečnosti, které by pomohly odhalit skutečný rozsah a formu násilí páchaného na oběti. Tímto způsobem dochází k maskování domácímu násilí na mužích.⁴¹

Stejně jako ženy i muži trpí následky teroru ze strany manželky/partnerky, psychickými problémy a významnou emoční ztrátou. Primárně se u mužů projevují spíše psychické následky, a nepředpokládá se, že by mohli být výrazněji fyzicky poznamenáni. Avšak i drobné fyzické ataky, společně s těmi psychickými, působí u mužů pocit ponížení, emocionální zrazení a pocit studu. Posttraumatické či depresivní následky bývají takřka stejné jako u žen. Zde uvedeme nejčastější důvody, proč muži neopouštějí násilné partnerky.⁴²

- Muži se neidentifikují jako oběť – genderová problematika.
- Nehodnotí chování partnerky jako trestný čin – nehodnotí projevy násilí partnerky jako závažné.
- Stydí se – strach přiznat si, že by mohli být ze strany partnerky ohroženi.
- Váhají kontaktovat policii nebo odbornou pomoc – obavy z nedůvěry.
- Mají strach ze zveřejnění – muži v takovéto životní situaci velmi často stojí o anonymitu.

⁴¹ BURIÁNEK, Jiří, Simona PIKÁLKOVÁ a Zuzana PODANÁ. Násilí na mužích: sonda do zákoutí partnerských vztahů. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. str. 39-80.

⁴² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str.125-127.

5.3 Domácí násilí na seniorech

Senioři jsou bráni za oběti nejčastěji z důvodu právě své bezbrannosti a mnohdy závislosti na péči druhých. Starší lidé, zejména ti, kteří se stávají závislími na péči, jsou nejčastěji postiženi ekonomickým násilím. Zanedbávání starších osob, zejména těch, kteří jsou závislí na péči, může být považováno za odnož fyzického nebo psychologického násilí. Pod zanedbáváním si představíme neposkytnutí finančních prostředků na hygienu, lékařskou pomoc, jídlo, nadměrné podávání léků nebo naopak zamezování jejich požívání. Senioři jsou stejně jako ostatní typy obětí vystavováni bitím, urážkám a omezování možnosti kontaktu s blízkými osobami. Literatura zmiňuje dva modely týrání seniorů. A to domácí násilí páchané samotnými seniory v partnerském vztahu oproti týrání seniora rodinným příslušníkem.

Domácí násilí páchané v partnerském vztahu mezi seniory se odlišuje jedním specifickým bodem. Zejména ženy mají po generace vštěpené vzorce zachování rodiny. Vývoj přístupu k problematice domácího násilí odhaluje, že až 20 % žen ve vyšším věku zažívá násilné chování partnera po dobu desetiletí. V tomto případě se dá mluvit o tom, že partnerský vztah sebou nese domácí násilí po celou dobu jeho trvání. V jiných případech teror ze strany partnera nastupuje až v seniorském věku. Na partnera působí hned několik vlivných faktorů spojených s odchodem do důchodu a ztrátou sociální významnosti. Tyto faktory se začínají jevit jako významný emoční handicap, který původce začne přenášet na svůj protějšek.⁴³

Zejména v rodinách, kdy senioři začínají být závislí na pomoci, se pak vyskytují veškeré formy domácího násilí a zmíněné zanedbávání, ze strany dětí nebo jiných členů rodiny. Samozřejmě se setkáme i se situacemi, kdy se stali aktivní senioři oběťmi. U aktivních seniorů se většinou prvotně projevuje ekonomické násilí, které se následně po projevení odporu stupňuje k fyzickému.

A proč vlastně senioři často mlčí o tom, že se k nim člen rodiny nebo samotný partner chová násilně? V první řadě tu máme jakýsi druh **toxického studu**. Na rozdíl od zdravého přirozeného studu, potom co se člověk dopustí chyby, či nějakého nepřijatelného jednání, který jej následně nutí jednání napravit, je ten toxický založen na

⁴³WORLD HEALTH ORGANIZATION. Abuse of Older People [online]. 2022 [cit. 2022-06-15] Dostupné z < <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people> >

dlouhodobém pocitu bezcennosti a ztrátou hodnot. Týrání způsobuje u seniorů pocit, že jsou na někoho odkázáni a zároveň se bez původce neobejdou, což je do jisté míry stejným symptomem u dalších typů obětí. Jako druhý fenomén se objevuje **snaha o udržení normálně fungující rodiny**. Není žádným tajemstvím, že senioři často strádají na úkor obrany funkčnosti rodiny. Ukončení vztahu s řekněme „nepovedenými dětmi“ nenabízí seniorům možné řešení krizové situace. To vše za předpokladu, že jsou senioři vůbec schopni rozeznat a připustit, že je jejich milovaná osoba týrá.⁴⁴

5.4 Domácí násilí a děti

Zdůrazněme, že nejcitlivějším tématem okolo domácího násilí jsou bez pochyby děti. V 60 % případů pachatel přenesl své násilné jednání i na svého potomka. Jako svědci se dle statistik uvádí děti ve 40 %. Ať už jsou děti přímou obětí nebo jen svědky, ovlivňuje to jejich následný vývoj. Je prokázáno, že trauma působící na dítě v útlém věku jej ovlivňuje poté v dospělosti, a to ze všech stran běžného života (zaměstnání, rodina, vztahy aj.). Jelikož je násilí na dětech svým způsobem odlišné, rozdělíme si zvláště i jednotlivé následky.

Fyzické násilí v rodině působí na dítě stejně traumaticky jako na přímo týraného rodiče. Děti, které jsou svědky takového chodu domácnosti ztrácí důvěrné propojení s rodičem, protože ten sám žije ve strachu a stresu, což se pak přenáší i na dítě. Dále se u dětí projevují přehnané reakce typu častý pláč, přehnané lekavosti, odtažitosti nebo se nakloní k chování po vzoru agresora. Výbušnost, verbální napadání spolužáků, sourozence nebo tendence k vyhledávání nepřizpůsobivých komunit je pak jedním z projevů neklidu v rodině. Děti, které byly svědky domácího násilí nebo přímo oběťmi, trpí častými fyzickými projevy v podobě bolestí břicha, poruchami příjmu potravy, v nižším věku se často zakoktávají nebo trpí pomočováním. U dospívajících jedinců se stává únikovou cestou právě vyhledávání problematických skupin a užívání návykových látek. Povahově slabší jedinci, kteří utrpí výrazné psychické trauma se dostávají do stavů depresí a úzkostí, což může vést až k sebevraždám.⁴⁵

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. str. 161-162.

⁴⁵ WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence Against Children [online]. 2022 [cit. 2022-11-22] Dostupné z < <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children> >

Jednotlivé dopady na děti, které jsou vystaveny domácímu násilí se rozlišují podle věku, během kterého se trauma vyskytuje, délky prožívání a samotné intenzity.

Batolata a předškolní děti: U dětí v takto nízkém věku se primárně projeví emoční problémy. Jedná se o plačtivost, pocit neklidu a již zde se může začít objevovat úzkost. Fyzickými známkami jsou pak nespavost nebo ztráta chuti k jídlu. Není výjimkou, že opožděný vývoj těchto dětí je následkem zažívání traumat. Děti mají tendenci se již v tak útlém věku tzv. uzavřít a neprojevat žádné vývojové pokroky. S následným vývojem je pak spojeno naučené chování v napodobování agresivního chování, které se pak prolíná i v pozdějších etapách dospívání.

Děti ve školním věku: U těchto dětí pozorujeme již intenzivnější projevy emočních a behaviorálních problémů v podobě depresí, úzkostí, zvýšené agresivity nebo naopak izolaci od ostatních vrstevníků. V tomto věku však ještě nebývají tak rozšířené jako u starších. Prožívání domácího násilí v rodině se projevuje velmi často s poruchou soustředění, a to má za následek pokles studijních výsledků. Děti se v rámci těchto poruch často stávají i terčem šikany a samy jsou odloučeny na okraj společnosti. Specifické u této kategorie se stává jakési zastání rodičovské role pro mladší sourozence.

Dospívající: Adolescenti jsou velmi náchylní na psychické problémy spojené se prožíváním domácího násilí v rodině. Deprese a úzkosti, ale i sebepoškození a následné pokusy o sebevraždu se týkají de facto každého druhého jedince v tomto věku. Děti v tomto věku mají větší sklony propadnout závislosti na omamných látkách a alkoholu, vedení nespořádaného života a s tím spojené konflikty s policií. Ve škole se stejně jako u mladších jedinců projevují poklesy výkonu spojené se zvýšenou absencí. Adolescenti celkově špatně navazují vztahy a mají problém je udržovat nebo se úplně distancují. Je zřejmé, že zde by mohly být řečeny základní problémy spojené s většinou dospívající populace, nicméně se bavíme o jedincích, kteří by mohli bez zažitých traumat a špatného rodinného zázemí být na normální životní úrovni dospívání.

Celkovým problémem je, jak již bylo zmíněno, že naučené vzorce chování a vliv traumat doprovází děti po zbytek života, oproti běžným pubertálním neřestem.⁴⁶

⁴⁶WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence Against Children [online]. 2022 [cit. 2022-11-22] Dostupné z < <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children> >

5.5 Důsledky domácího násilí na obětech

Samotné následky, které jsou důsledkem dlouhodobého prožívání domácího násilí jsou velice rozmanité. O míře následků se odvíjí doba působení původce na oběť (ať už přímo nebo nepřímo), samotná mentální vytrálost oběti nebo také jakou formou násilí pachatel působil. Důsledky dlouhodobého působení traumatických zážitků mohou zahrnovat trvalé poškození psychiky oběti, projevující se různými psychickými poruchami a v nejhorším případě dokonce pokusem o sebevraždu. My si popíšeme ty nejčastější z těchto problémů.⁴⁷

5.5.1 Posttraumatická stresová porucha

Nejčastějším problémem, se kterým se psychologové setkávají u osob, které zažili domácí násilí, je posttraumatická stresová porucha. Oběť je dlouhodobě vystavována abnormálně stresujícím zážitkům, čemuž není v běžném životě přizpůsobena. U osob s touto poruchou se objevuje často „znovuprožívání“ stresových situací, a to i přes to, že se události udály i několik měsíců (někdy i let) dříve. Dále se projevuje přehnaný strach z toho, že by trauma zažily znovu. Oběti se často izolují od svého okolí a začnou být nedůvěřivé vůči společnosti obecně. Posttraumatická stresová porucha se vyznačuje několika různými příznaky. Včetně výše uvedené izolace, zvýšená nervozita při vzpomínce na událost, k čemuž patří i nevolnost, noční můry a poruchy spánku, přehnané reakce na náhlé podněty. Kromě těchto ukazatelů mají oběti následně prokazatelně problémy s regulací emocí, mezi toto patří suicidální myšlenky nebo neovladatelné výbuchy zlosti. Plno obětí vyhledává pro útek ze svých myšlenek psychotropní a návykové látky.⁴⁸

K následné léčbě se přistupuje psychoterapií nebo farmakoterapií.

5.5.2 Stockholmský syndrom

V problematice domácího násilí má svou míru zavinění oddanost oběti k pachateli, jev známý právě jako Stockholmský syndrom. Tato porucha je spíše přirovnávána k obětem únosů, ale můžeme shledávat některé shodné parametry. Lze o něm hovořit, pokud jde o vytvoření pozitivní emoční vazby k pachateli ze strany oběti, vytváření této vazby se objevuje i přes to, že oběť podvědomě ví, že je ohrožena na životě. U Stockholmského syndromu se oběti snaží porozumět chování svých únosců/trýznitelů a

⁴⁷ VELINKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů*. Praha: Grada, 2016. str. 103

⁴⁸ VELINKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů*. Praha: Grada, 2016. str. 114.

snaží se s nimi být v souladu, při nabídce pomoci jsou oběti ochotny bránit pachatele. Čím delší je doba trávená s původcem, tím více je oběť k němu nakloněná. Opakem je Linský syndrom, kde se role obrací.^[49,50]

5.5.3 Syndrom týrané osoby

Oběti, které dlouhodobě zažívají fyzický, psychický nebo dokonce sexuální nátlak, bývají velmi často poznamenány syndromem týrané osoby. Osoby, které jsou tímto syndromem zasaženy trpí pocity bezmoci, frustrace a sebeobviňováním. Často se projevují i pocity emociálního strádání a pokles sebevědomí. Mezi fyzickými příznaky patří opět poruchy spánku, zmatenost nebo následné deprese. Syndrom týrané osoby nese ta rizika, že osoba ztrácí iluze o pomoci samotné a kriticky pohlíží na okolí. Z tohoto důvodu pak setrvávají s partnerem nebo se následně uzavírají do sebe.⁵¹

5.5.4 Naučená bezmoc, sebezničující strategie, deprese

Naučenou bezmocí trpí zejména oběti, které se již v minulosti opakovaně pokusily partnera opustit, avšak bez úspěchu. Ve svém významu jde o ztrátu vlastních hodnoty, nejistota, neschopnost rozhodování se. S naučenou bezmocí se spojují i ztráty životních radostí.

Během opakovaných pokusů o bezúspěšný odchod od agresora nebo setrvávání dlouhodobě ve stavech bezmoci, slouží obětem jako jediná volba útěku sebezničující strategie. Pod tímto spojením si můžeme představit nadměrné užívání psychotropních látek a alkoholu. Nejsou zde výjimkou ani suicidální myšlenky, které se pojí s depresemi. Samotné deprese jsou sice predispozicí vrozenou, nicméně dlouhodobé působení agresora a vyvolávání stresu je jedním ze spouštěčů. Deprese se dělí do tří fází. V první části obvykle dochází k menším výkyvům nálad u oběti, když je vystavena stresu. Ve druhé fázi se situace obrací, kdy menší stres vyvolává větší míru depresivního chování. V poslední fázi již oběť nedokáže popsat příčinu deprese.⁵²

⁴⁹ LEGG, T. What is Stockholm syndrome?. [online]. Brighton. Medical news today [cit. 2020-10-1]. Dostupné z : < <https://www.medicalnewstoday.com/articles/stockholm-syndrome>>.

⁵⁰HOLCNER, T. Posttraumatická stresová porucha-PTSD a její léčba [online] 2020. Praha. Dostupné z : < <https://psycholog-holcner.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>>.

⁵¹ BRITTO, J. What is intimate partner violence [online] 2023. Brighton. Medical news today. [cit.2022-8-26]. Dostupné z : < <https://www.medicalnewstoday.com/articles/320747>>.

⁵² PETŘÍKOVÁ, A. Jak vzniká deprese. [online] 2023. Praha. Psychologie.cz [cit.2023-02-21]. Dostupné z : < <https://psychologie.cz/jak-vznika-deprese/>>.

5.6 Práce s oběťmi domácího násilí

S pomocí obětem domácího násilí se spojuje pojem krizová intervence. Tento pojem spojuje veškerou specializovanou pomoc lidem, které zasáhla nešťastná životní situace. Cílem je tyto lidi navrátit do běžného fungování. V rámci intervenční pomoci se setkáváme s formami komplexní pomoci, mezi kterou patří psychologická pomoc s terapeutem, lékařská pomoc, která v občasných případech zahrnuje hospitalizaci či medikaci pacienta. Dále je samozřejmostí sociální pomoc a pomoc právní, která napomáhá k zachování práv oběti.⁵³

Zaměříme se zejména na konkrétní formu psychoterapie, která je považována za nevhodnější a neúčinnější formu pomoci. Dělí se na několik forem.

- Kongnitivně-behaviorální terapie: Zaměřuje se na spojení myšlenek a pocitů s chováním samotným. Cílem je budování nového pozitivního myšlení a zvládnání stresových situací. Tato terapie se věnuje i původcům domácího násilí.⁵⁴
- EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing): Funguje na základě zpracování traumatických vzpomínek a zmírnění stresu s nimi spojeným. Terapeut se v průběhu zaměřuje i na jednotlivé podměty způsobující trauma.⁵⁵
- Psychodynamická terapie: Terapie pomáhající oběti pochopit emocionální reakce a vzory v rámci vztahu.⁵⁶
- Skupinová terapie: Skupinová terapie působí pozitivně v rámci sdílení podobných zážitků a následné získávání zkušeností.
- Trauma-informovaná terapie: Terapeuti v této oblasti jsou obeznámeni se specifikací obětí tohoto problému. Oběťm se dostává porozumění, podpory a pocitu bezpečí.⁵⁷

⁵³ VELINKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů*. Praha: Grada, 2016. str. 116-122.

⁵⁴ADICARE. Kognitivně behaviorální terapie. [online] 2023. Dostupné z : <<https://adicare.cz/sluzby/druhy-psychoterapie/kognitivne-behavioralni-terapie/>>.

⁵⁵ČESKÝ INSTITUT PRO PSYCHOTRAUMATOLOGII A EMDR. Metoda EMDR. [online]. Dostupné z : <<https://www.emdr.cz/metoda-emdr>>

⁵⁶ADICARE. Psychodynamická terapie. [online] 2023. Dostupné z : <<https://adicare.cz/psychodynamicka-psychoterapie/>>

⁵⁷PRO TERAPIE. Trauma- informed systém. [online]. Praha. Dostupné z : <<https://www.proterapie.cz/projekty/trauma-informed-system/>>

Nutné podotknout, že psychoterapie je proces, který se mnohdy přenáší do řádek měsíců i let, a to podle toho, jaké progresy je oběť schopná udělat. Důležité je navázání důvěry mezi psychoterapeutem a obětí, jako součást procesu uzdravení.

6 Pomoc obětem domácího násilí

Řešení tohoto problému je velmi komplikované. Zásadním problémem je, že oběti domácího násilí se často sami brání o pomoc požádat. Dále je třeba zvolit vhodné přístupy, jak je vrátit do běžného společenského fungování. Toto lze vztáhnout i na druhou stranu na původce domácího násilí. V současnosti je také problematické postupování a posuzování jednotlivých případů orgány OČTŘ. Dalším podstatným činitelem je samotné uvědomování společnosti. Máme hned několik prvků, které dohromady tvoří celek jakési prevence a měly by sloužit k řešení problému. Je zřejmé, že problematice domácího násilí se i v současné době nedostává z pohledu OČTŘ dost pozornosti. Ne však z pohledu řekněme sociálního, ale právě kvůli samotné komplikaci řešení tohoto problému. Často se setkávají oběti, které se rozhodnou původce nahlásit se situací, kdy nemohou OČTŘ z důvodu nedostatku důkazů dále pokračovat v řešení případů.⁵⁸

Práva na pomoc obětem jakékoliv trestné činnosti jsou spojována se zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. (dále jen „Zákon o obětech trestných činů“ nebo „ZOOTČ“), který upravuje práva obětí trestných činů, poskytování peněžité pomoci obětí trestných činů státem a dále vztahy mezi státem a subjekty, které poskytují služby pomoci obětem trestných činů. Konkrétní právo na ochranu před hrozícím nebezpečím je dle § 14 „ZOOTČ“⁵⁹

6.1 Legislativní pomoc

Klíčovou rolí pro pomoc obětem zastává policie, jejíž aktivita v jednotlivých případech má rozhodující účinnost pro ukončení domácího násilí. V České republice reaguje na základě ohlášení na krizové linky. Následně je policie povinna reagovat a zajistit oběti bezpečnost. Na základě vydání ochranného příkazu lze zamezit kontakt s násilnou osobou. Oběť může sama podat tuto žádost prostřednictvím soudu stejně jako policie. Příkaz má délku platnosti, kterou stanoví soud, tato délka však může být na další žádost prodloužena. Tento způsob ochrany se má za nejúčinnější v souladu zamezení

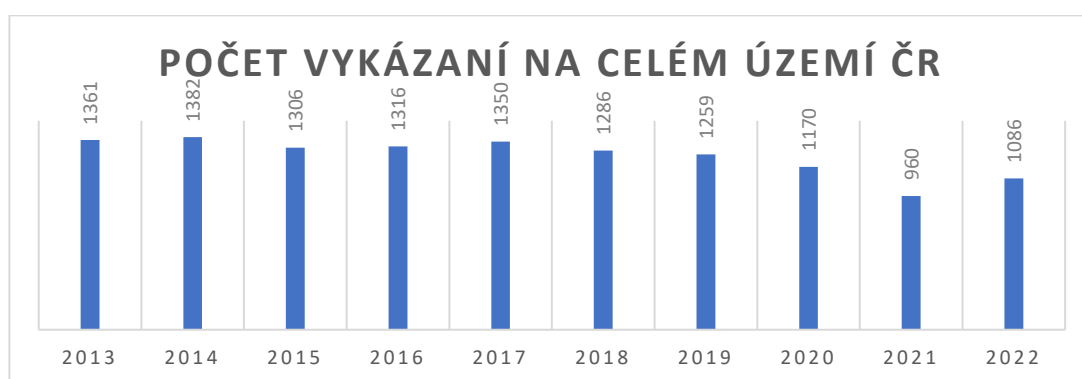
⁵⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Vydavatelství Wolters Kluwer, 2016. str. 8-12.

⁵⁹ Zákon č. 45/2013 Sb. Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

chování násilníka. Pokud je to nutné, police může násilného partnera i zadržet. V následných krocích je proti pachateli již vedeno vyšetřování a následně se dohledávají důkazy pro soudní proces. Proto je s níže uvedeným zákonem spojován i zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii ČR“ nebo „ZPČR“), který opravňuje Policii k užití takového opatření.

Všeobecně podporným se stal v případech domácího násilí zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon proti domácímu násilí“ nebo „ZPDN“), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2007, jež primárně upravil pravomoci Policie, vykázat původce domácího násilí. Toto ustanovení je v § 44 ZPČR uvedeno takto: *„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále jen „společně obydli“), jakož i z jeho bezprostředního okolí. Součástí vykázání je rovněž zákaz k návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje (dále jen „vykázaná osoba“), je povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.“⁶⁰*

Tab. III Přehled o počtu vykázání na území ČR v uplynulých letech. (Zdroj: Statistiky Bílého kruhu bezpečí)⁶¹

⁶⁰ Zákon č.273/2008 O Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů

⁶¹ DOMÁCÍ NÁSILÍ. Statistiky. Přehledy o počtu vykázání. [online]. Dostupné z <<https://www.domacinasili.cz/rubrika/statistiky/>>

Problematiku domácího násilí řeší i zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“ nebo „OZ“), který v § 751 uvádí: *„Stane-li se další, společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit případně i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.“*⁶²

Samotné trestné činy, které mají blízko nebo jsou přímo spojovány s domácím násilím, jsou uvedeny v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“). Především se jedná o trestné činy proti rodině a dětem:

§ 199 TZ – Týrání osoby žijící ve společném obydlí: *„Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.“*

§ 354 TZ – Nebezpečné pronásledování: *„Kdo jiného dlouhodobě nebezpečně pronásleduje tím že a.) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, b.) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, c.) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, d.) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo e.) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.“*

Další úpravu je možné nalézt i v jiných právních předpisech jako:

- zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů, kde je upraven postup soudů a dalších účastníků řízení při poskytnutí ochrany před narušením nebo ohrožením práv nebo jiných zákony chráněným zájmům,
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje práva dětí ohrožených domácím násilím,
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, kde je upraveno zřizování a provoz intervenčních center.

⁶² 89/2012 Sb. Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- zákon č. 298/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů, jež řeší postupy předběžného řízení ve věcech ochrany proti domácímu násilí.

6.2 Informovanost společnosti

Prevence před domácím násilím by výrazně pokročila, kdyby docházelo k dostatečné osvětě společnosti. Informovanost by měla spočívat ve schopnosti správného rozeznání domácího násilí na oběti, následného ohlášení, popř. jiné pomoci. Problematikou však stále zůstává stigmatizace tohoto jevu. Je tedy důležité, aby lidé dostali do podvědomí, že domácí násilí je závažný problém a jeho závažnost je na stejné úrovni jako jiné trestné činy, se kterými se lze běžně setkat. Pokud se zaměříme tedy na celkovou změnu postoje společnosti k řešenému problému, lze předpokládat snížení tolerance násilí v partnerských vztazích. Informovanost by měla započínat u jedinců již v mládí. Významnou roli tedy tvoří vzdělávací programy, zaměřené zejména na utváření správných mezilidských vztahů.

Velmi vlivným je působení médií. Média celosvětově působí vlivně na lidské podvědomí a toto platí i v tomto případě. Schopnost medií dostat jednotlivé příběhy obětí domácího násilí mezi společnost je absolutně nekompromisní. Představení jednotlivých příběhů, pořádání veřejných debat a rozhovorů může být pro odborníky užitečným způsobem sdílení pohledů a názorů, což celkově může pomoci lidem lépe rozumět této problematice.

6.3 Intervenční centra

Ve společnosti lze rozšířit podporu pomoci obětem vytvářením dostupných zdrojů pomoci, krizové linky, útočiště nebo terapeutické služby. V České republice fungují stejně jako v zahraničí neziskové organizace, které pomáhají obětem domácího násilí, tzv. intervenční centra. Primárně se má za to, že tato centra jsou zaměřená pro ženy, neboť v předchozích kapitolách bylo již zmíněno, že jsou právě ony nejčastějšími oběťmi. Centra však poskytují pomoc i ostatním zmíněným skupinám, jako jsou senioři, muži a děti.

- **ROSA centrum pro ženy** – Organizace vznikla v roce 1993 jako „klub rosa“, který byl založen Marií Vavrovoňou a Zdenou Prokopovou, s původní myšlenkou nadace. Tento klub byl zamýšlen jako zdroj podpory pro rozvedené ženy při řešení problémů, poskytování pomoci s péčí o děti a také pro navazování nových přátelství. Po nějaké době začínal na povrch u žen vyplouvat právě problém domácího násilí. V roce 1993 bylo toto téma něco absolutně nového, proto byla založena nadace ROSA. Cílem bylo poskytnout pomoc ženám a jejich dětem, kteří se stali oběťmi domácího násilí. V roce 1998 se nadace přeregistrovala na občanské sdružení. Mezi služby centra Rosa patří osobní konzultace a poradenství s oběťmi domácího násilí a následná péče v azylových domech. Aktivní je i SOS linka pro řešení krizové situace. Rosa je dále velmi aktivním sdružením z ohledu prevence a školení v oblasti domácího násilí.⁶³
- **BÍLÍ KRUH BEZPEČÍ** – Jednou z nejznámějších a zároveň nejstarších organizací pro pomoc obětem domácího násilí je bez pochyb Bílý kruh bezpečí. Organizace vznikla v roce 1991 jako poradna pro oběti trestných činů s hlavním sídlem v Praze. V následných letech se organizace rozrostla o další pobočky a poradny v Praze, Plzni, Pardubicích, Jihlavě, Liberci anebo Českých Budějovicích. Na území Moravy bychom našli pobočky Brno, Olomouc a Ostrava. Pro první pomoc obětem funguje nonstop linka. Bílý kruh bezpečí poskytuje širokou škálu služeb pro oběti domácího násilí, zahrnující psychologickou i právní pomoc. Mezi jejich další činností patří pořádání seminářů a dalších aktivit pro prevenci před domácím násilím, do čehož zapadá i předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám a samotná spolupráce při tvorbě zákonů.⁶⁴
- **PERSEFONA** je dobrovolná, nezisková, organizace, která vznikla v roce 2007 oddělením od Ligy lidských práv. Persenfona má sídlo v Brně, působí aktivně na území jihomoravského kraje a má kontaktní místa v Židlochovicích, Slavkově u Brna, Tišnově a Ivančicích. Centrum je otevřeno v pracovní dny od 9:00 do 17:00 nebo nabízí chat v úterý od 10:00 do 12:00 a čtvrtky od 12:00 do 14:00. Organizace se specificky zaměřuje na dlouhodobou pomoc obětem domácího násilí. Jako jedna z mála poskytuje i terapii pro osoby s problematickým

⁶³ ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Počátky organizace ROSA [online]. Praha. Dostupné z <<https://www.rosacentrum.cz/historie-nasi-organizace/>>

⁶⁴ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Poslání a činnost. [online] Praha. Dostupné z <<https://www.bkb.cz/onas/poslani-a-cinnost/>>

chováním ve vztazích. Jedná se o preventivní opatření, které by mělo pomoci předcházet násilí ve vztazích. Persenфона, podobně jako centrum ROSA, se angažuje v aktivním informování veřejnosti a vzdělávání v oblasti domácího násilí pomocí pořádání kurzů.⁶⁵

- **PROFEM** je centrum specializující se na poradenství a další právní podpory pro oběti domácího a sexuálního násilí. Jejich činnost je rozšířená na vydávání různých informačních a poradenských publikací v rámci dané problematiky. Jsou součástí výboru Rady pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, se zaměřením na politický a legislativní lobing. ProFem je součástí WAVE (Women Against Violence Europe). ProFem má velmi širokou škálu služeb pro osoby ohrožené domácím násilím. Mimo sociální a právní poradenství pomáhají i s právním zastoupením obětí. V centru fungují psychoterapeutičtí odborníci pro následnou péči o oběti. Pro oběti sexuálního násilí je oddělená infolinka a skupina specialistů. Krizová intervence je k dispozici v pražském centru vždy ve středu od 9:00 do 15:00. Chatové poradenství lze využít ve středu od 18:00 do 21:00 a v pátek od 9:00 do 12:00. Další intervenční centra, která spadají pod ProFem, se nacházejí v Příbrami, Benešově a Berouně a jsou otevřena v týdnu od 9:00 do 15:00.⁶⁶
- **ACORUS** – První zmínky o činnosti tohoto občanského sdružení se objevily již v roce 1997, avšak jeho aktivní činnost započala až o rok později. Acorus vykonává svou činnost v Praze a pomocí terénního poradenství. Do služeb se zařazuje poskytnutí sociálního poradenství, řešení krizové pomoci a azyl pro osoby postižené domácím násilím. Terénní poradenství je poskytováno osobám, které poprvé vyjádřily zájem o tuto pomoc na místě jejich trvalého bydliště nebo jiném vhodném místě. Dále pak na úřadě městské části Praha 9 nebo přímo v azylových domech. Azyl je k dispozici 24 hodin denně pro osoby přímo ohrožené domácím násilím s maximální dobou pobytu jednoho roku.⁶⁷

⁶⁵ PERSENFONA. O Persefoně [online] 2015. Brno. Dostupné z : < <https://www.persefona.cz/o-nas>>

⁶⁶ PROFEM CENTRUM PRO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ. O nás. [online] Praha. Dostupné z <https://www.profem.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>

⁶⁷ ACORUS. Naše poslání. [online] Praha. Dostupné z <https://www.acorus.cz/nase-poslani/>

6.4 Rodina jako první pomoc

Z hlediska jakýchsi psychologických privilegií je rodina prvním místem, kde oběť může vyhledat pomoc. V těchto případech je velmi nutné porozumění ze strany rodinných příslušníků a následné návrhy pro možná řešení. Oběti nebo sami příslušníci se však velmi často začnou obávat, že se sami stanou oběťmi původce domácího násilí. V těchto ohledech je důležité postupovat primárně tak, aby došlo k zajištění jejich vlastního bezpečí. Aby se zabránilo šíření chování původce, je velmi zásadní poskytnout dočasný azyl ohrožené osobně a dětem a následně jim pomoc s kontaktováním policie.

7 Empirická část práce – realizace výzkumného šetření

7.1 Cíl výzkumného šetření

Primárním cílem výzkumného šetření je zjistit, jaký je přístup společnosti k domácímu násilí a její informovanost o této problematice. Sekundárním cílem je zjistit, co by dle společnosti více zamezilo šíření domácího násilí.

7.2 Výzkumné otázky

1. Jaký je přístup společnosti k domácímu násilí?
2. Jaká je informovanost společnosti o domácím násilí?
3. Čím by se dalo zamezit šíření domácího násilí?

7.3 Metodika

Na základě zvolené formy metody zkoumání, tedy dotazníkového šetření, bylo nutné zformulovat vhodné výzkumné otázky. Po stanovení výzkumných otázek a sestavení samotného dotazníku, byla jeho samotná finální verze ještě projednána s vedoucím práce. Bylo rozhodnuto, že dotazník bude v online podobě rozeslán pomocí sociálních sítí Facebook a Whatsapp. Po následném sběru, byla data připravena k další analýze a dále byla interpretována. Na základě tohoto sběru bylo možné zodpovědět výzkumné otázky.

7.3.1 Metodika sběru dat

Dotazníkové šetření nebylo zaměřeno na konkrétní cílovou skupinu, ale bylo provedeno v širší společnosti, mezi osobami v různých věkových kategoriích, v různých regionech, s různým zaměstnáním. Dotazník byl rozeslán prostřednictvím sociálních sítí Facebook a Whatsapp. Pro snazší možnost rozeslání dotazníku mezi širokou veřejnost byla zvolena jeho elektronická online forma. Otázky byly sestaveny v koordinaci s vedoucím bakalářské práce.

Obsahem dotazníku bylo celkem 22 otázek v otevřené i uzavřené formě. Dotazník byl dostupný po celý říjen a během této doby jej vyplnilo 115 respondentů. Výsledky dotazníku jsou v anonymní podobě, s čímž byli respondenti obeznámeni v úvodním textu dotazníku. Vzor tohoto dotazníku je uvedený v příloze této bakalářské práce.

Veškeré odpovědi byly po ukončení sběru analyzovány a následně upraveny za účelem získání potřebných dat. Dotazník byl rozdělen pro lepší pochopení do tří částí týkajících se dané problematiky.

7.3.2 Technika sběru dat

V rámci kvalitativního výzkumu byla data sbírána pomocí online přístupného dotazníku, který byl dostupný v omezeném čase a rozeslaný do okruhu různých uživatelů sociálních sítí, kteří jej dále rozesílali.

7.3.3 Výzkumný soubor

Výzkumu se účastnily osoby různých věkových kategorií, v různých sociálních vrstvách, s různými druhy povolání. Dotazník byl rozšířen v rámci celé České republiky.

7.3.4 Realizace výzkumného šetření

Výzkum začal dne 1. 10. 2022 a sběr dat probíhal až do 15. 11. 2022 probíhal následný sběr dat. Během následujícího měsíce probíhala analýza dat získaných dotazníkovým šetřením.

7.3.5 Etika výzkumného šetření

Všichni respondenti byli seznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli ujištěni, že získané informace budou použity pouze pro účely této práce a bude zachována jejich anonymita. Výzkum proběhl v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

7.4 Výsledky

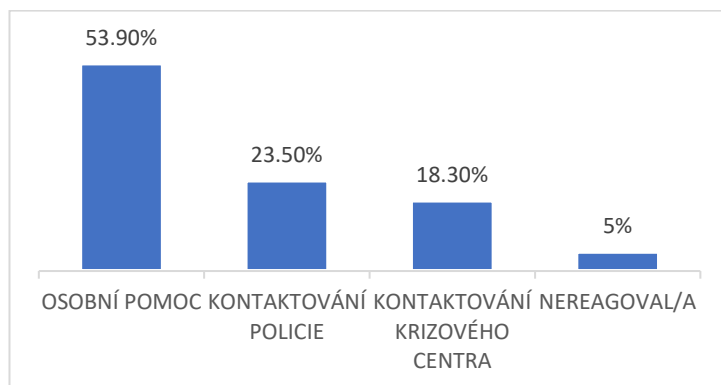
Na základě realizovaného výzkumu byly zjištěné informace zpracovány. Jednotlivé otázky byly zpracovány do tří tematických celků a popsány. Po úpravě a zredukování byly zodpovězeny hlavní výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Jaký je přístup společnosti k domácímu násilí?

První výzkumná otázka se primárně opírala o otázku č. 8 uvedenou v dotazníku. Jak byste zareagoval/a při podezření, že jste v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí?

Z celého počtu dotazovaných odpovědělo 62 (53,9 %), že by obětem poskytlo osobní pomoc. Dalších 27 (23,5 %) respondentů by se obrátilo na pomoc policie a 21 (18,3 %) na krizové centrum, z čehož vyplývá, že krizová centra mají porovnatelný význam s Policií ČR. Pouze 6 respondentů (5 %) by v případě podezření, že jsou v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí, na tento fakt nereagovalo.

Graf č. 1 Jak byste zareagoval/a, při podezření, že jste v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí? (zdroj: vlastní)

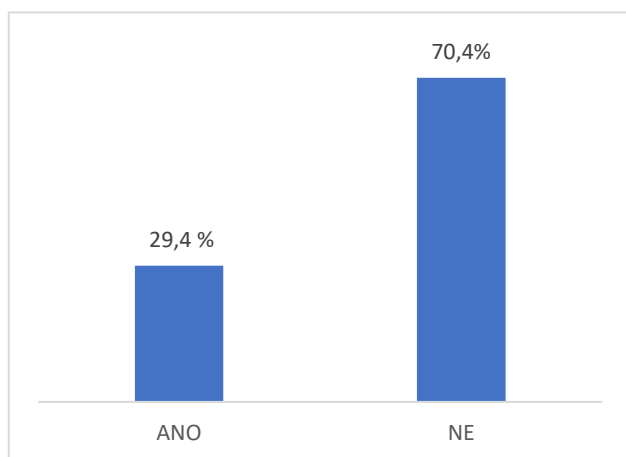
Výzkumná otázka č. 2: Jaká je informovanost společnosti o domácím násilí?

Odpověď na druhou výzkumnou otázku nalezneme především v odpovědích na otázku uvedené v dotazníku pod čísly 6, 7, 16 a 20.

Otázky v dotazníku č. 6 a 7 byly zaměřeny na zjištění, zda respondenti znají některá z krizových center a v případě že ano, která konkrétně. Ze 115 respondentů,

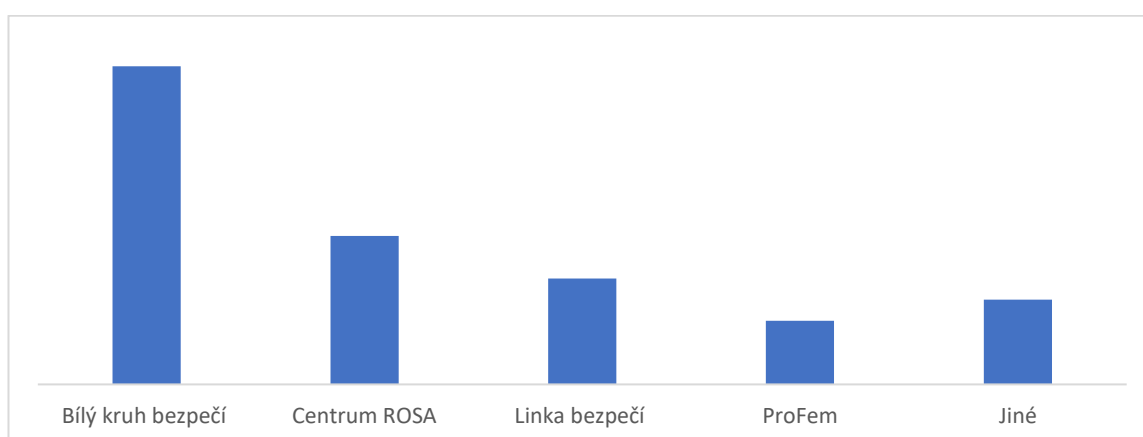
odpovědělo 34 (29,6 %), že jsou si vědomi existence krizových center, u zbylých 81 (70,4 %) dotazovaných lze předpokládat, že o žádném krizovém centru nikdy neslyšeli.

Graf č. 2. Znáte některé z krizových center v České republice? (zdroj: vlastní)

Následně měli respondenti, kteří odpověděli kladně, uvést alespoň jedno krizové centrum. Nejčastěji uvedeným centrem byl Bílý kruh bezpečí (15 respondentů). Poté byly počty podobné, a to u centra ROSA (7 respondentů), ProFemu (3 respondenti) a Linky bezpečí (5 respondentů). Někteří uvedli i další významná centra nabízející podpůrné programy pro oběti domácího násilí po ČR, a to v Třebíči, Chrudimi, Hradci Králové nebo Třeboni. V tabulce jsou tato neurčitá centra uvedena jako „Jiné“.

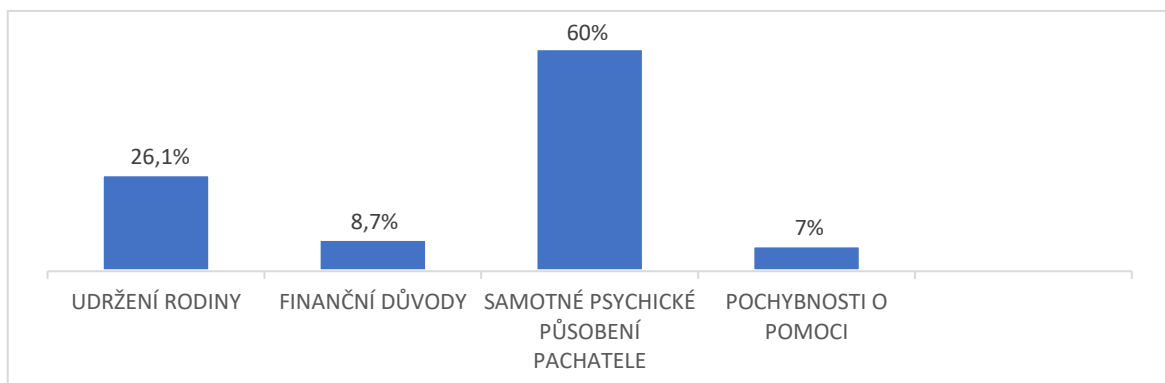
Graf č.3 Centra uvedená respondenty v otázce č. 7 (zdroj: vlastní)

V odpovědi na otázku č. 16 v dotazníku se také hledala odpověď na výzkumnou otázku č.2, která se týká informovanosti společnosti o domácím násilí. Tato dotazníková otázka vedla respondenty k zamyšlení nad situací obětí domácího násilí a zdůrazněním důvodu, proč si respondenti myslí, že oběti setrvávají s původci. Podle výsledků byl

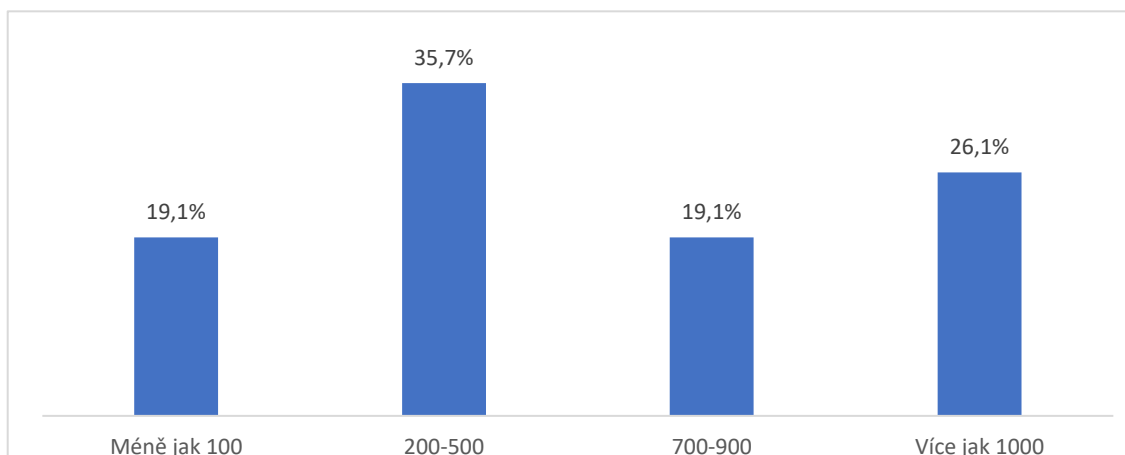
nejčastěji uváděným důvodem psychický vliv pachatele na oběť, což potvrdilo 69 (60 %) respondentů. Druhým nejčastějším důvodem bylo udržení rodiny, což podpořilo 30 (26,1 %) dotazovaných. Finanční aspekt situace byl zmíněn 10 (8,7 %) respondenty, zatímco pouze 8 (7 %) respondentů se vyjádřilo, že pochybnosti o poskytnuté pomoci představují překážku pro opuštění násilníka.

Graf č.4 Jaké jsou důvody, proč setrvávají oběti s původci? (zdroj: vlastní)

Pro hledání odpovědi na druhou výzkumnou otázku byla dále využita dotazníková otázka č. 20, jež se týkala zjištění znalostí respondentů ohledně četnosti obětí domácího násilí v ČR za rok. Zde měli respondenti na výběr ze čtyř různých rozmezí. První rozmezí, tedy méně než 100 případů za rok zvolilo 22 (19,1 %) respondentů. Stejný počet volil i variantu mezi 700-900 oběťmi za rok. Největší počet respondentů, a to 41 (35,7 %) volil 200-500 obětí za rok. A více jak 1000 se objevilo ve 30 (26,1 %) případech.

Graf č.5 Kolik se odhalí v ČR ročně případů domácího násilí? (zdroj: vlastní)

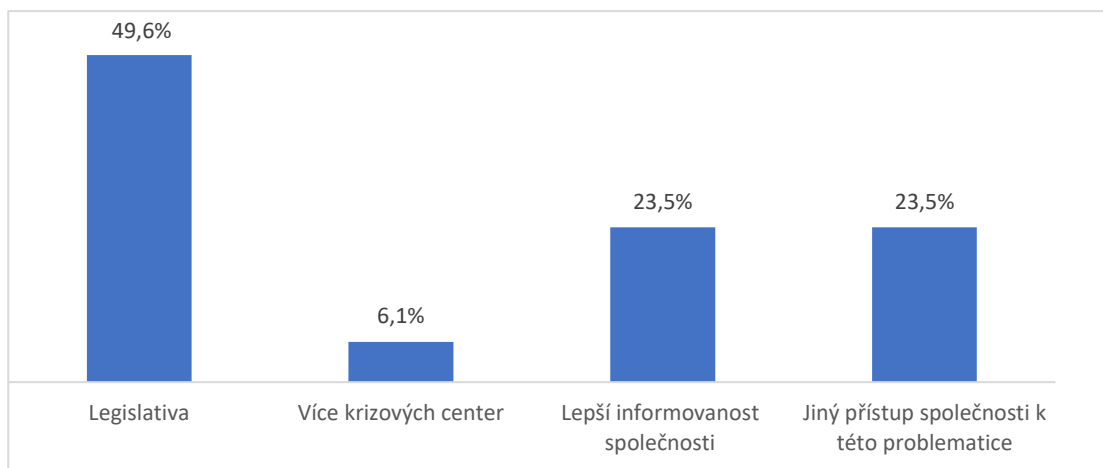

Výzkumná otázka č.3 Čím by se dalo zamezit šíření domácího násilí?

Poslední z hlavních výzkumných otázek měla za cíl, aby respondenti přemýšleli o možnostech, jakými lze efektivněji předcházet šíření domácího násilí. Největší počet

57 (49,6 %) respondentů se shodl na jiném přístupu společnosti k této problematice. Tedy zlepšit komunikaci s oběťmi, nabídnout osobní pomoc, nebo se jinak přímo zapojit. Shodný počet 27 (23,5 %) by pozměnil legislativu a zlepšilo informovanost společnosti. Pouze 7 (6,1 %) respondentů by podpořilo rozvoj krizových center, což je poněkud v kontrastu s výzkumnou otázkou č. 2., kdy se ukázalo, že krizová centra nejsou zase tolik populární.

Graf č.6 Čím by se dalo zamezit šíření domácího násilí? (zdroj: vlastní)

8 Diskuze

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat problematiku domácího násilí s akcentem na psychologický rozbor pachatelů a obětí. Prvním vedlejším cílem bylo zjistit postoj zejména české společnosti k této problematice a druhým vedlejším cílem navrhnout možná řešení pro snížení četnosti domácího násilí.

Ve čtvrté kapitole se pojednává o pachatelích domácího násilí a zdůrazňuje se, že každý z nich má ke svému jednání různé důvody. Některá z uvedených jednání původců by se v rámci dlouhodobější spolupráce s odborníkem dala odstranit nebo alespoň zmírnit. Jednodušší se tento proces jeví u původců, kteří jednají násilně pod vlivem stresu, poruchy seberegulace anebo například vlivem alkoholu. Zejména pak během dlouhodobé frustrace nebo jiných emočních nátlaků dochází k nekontrolovanému projevu násilí, a to i při malém náznaku provokace. Tyto vnější podněty se lze naučit regulovat. V případě alkoholu nebo jiných omamných látek je třeba zvážit jejich vyřazení ze života. Řešení se zdá mnohem složitější v případě jedinců s psychologickými poruchami, jako jsou pachatelé s narcistickou poruchou, manipulátoři nebo ti, kteří vykazují násilné chování. V těchto případech si původci většinou neuvědomují, že jednají společensky nepřijatelně, a proto je jejich následná léčba ztížená tím, že nevidí důvod, proč by něco takového měli podstupovat. Tito jedinci mohou být vnímání společností i jako osoby s nízkou empatií, což má za následek, že za své jednání nenesou pocit viny.

Zvláštní pozornost by si zasloužili jedinci, kteří mají naučené násilné chování z minulosti (dětství, předchozí vztahy) a celkově původci, jejichž konání vychází ze zažitých vzorců. Zde je důležité podotknout, že na těchto jedincích se projevuje pouze vliv společensky nepřijatelného jevu, který byl dříve přehlížen. A lze předpokládat, že po uvědomění si nových vzorců, může i takový jedinec zamezit násilnému chování.

Samotné oběti představují druhou stranu domácího násilí. U mnoha z nich je pozorována rozpolcenost. Z jedné strany bývají závislé na partnerech, ať už citovou vazbou nebo finanční, na druhou stranu si však většina obětí uvědomuje, že je partnerovo chování v rozporu s harmonickým soužitím. Další významný vliv násilníka bývá manipulace. Ta se zejména pak projevuje v sociálních vztazích, ztrátou sebedůvěry, častými pocity strachu, úzkosti a celkovou psychickou slabostí.

Pokud je obětí nezletilé dítě je v podstatě nuceno s původcem dál zůstat, neboť bez vlivu vnějšího světa nemají možnost sami rozhodnout nebo konat proti jednání původce, což je staví do role absolutně bezmocných. Tato skutečnost může mít o to větší vliv na následné psychické problémy, z důvodu nízké mentální vyspělosti, díky které hůře snáší dlouhodobé zažívání traumat a do následných etap života se z nich velmi často stávají mentálně nestabilní jedinci. Právě u nezletilých je pak největší riziko, že chování, které zažívají v domácím prostředí, si osvojí za normu a v budoucnu se z nich stanou původci domácího násilí. Problematikou u domácího násilí na dětech je bohužel fakt, že pokud nezletilý nejeví viditelné známky týrání v podobě např. modřin, jsou jeho mentální projevy spojovány například se zvýšenou citlivostí nebo vzdorem.

Pro ženy je odchod od partnera velmi často náročný životní krok, a to i kdyby se nejednalo o týranou ženu. Finančně ženy bývají často závislé na partnerech a v podstatě je odrazuje od odchodu strach, že by se dostaly do tíživé životní situace, pokud jsou ve vztahu ještě navíc nezletilé osoby. Ženy mají tendence snášet chování partnerů z důvodu, aby děti neměly rozvrácenou rodinu. Z dalšího hlediska jsou ženy více vázány citově na své partnerky než muži na partnerky, z tohoto pohledu se tak často nechávají významně ovlivňovat.

Osoby zažívající domácí násilí v seniorském věku, se podobně jako děti ocitají v pozici bezmocných obětí. Jsou nuceni zůstat s původcem, a to zejména v situacích, kdy je násilí na seniorech prováděno osobami, na kterých je senior závislý. Oproti nezletilým však senioři často mlčí, a to z důvodu studu, nebo z pocitu, že už nejsou pro společnost důležití.

Jednotlivé psychické újmy na obětech domácího násilí se liší dobou a způsobem jakým původce působí na oběť. Následkem domácího násilí může být frustrace nebo sebeobviňování, což se týká psychicky stabilnějších jedinců. Závažnější už jsou stavy, kdy osoby začnou trpět takzvanou naučenou bezmocí. Tento stav se týká zejména obětí, které se opakovaně snaží opustit partnera, ačkoliv bezúspěšně. V případech, kdy je odchod úspěšný, objevují se posttraumatické stresové poruchy. Nejčastějším projevem je opětovné znovuprožívání zažitých situací, strach a jiné vlivy, které osobě připomínají zažité trauma. U posttraumatické stresové poruchy opět záleží na době a způsobu zažívaného traumatu. U některých osob postačí pouze psychologická sezení, u některých je nutná farmakoterapie. To zejména pokud se začnou projevovat první známky depresí, které hrozí i u stavu bezmocí. U depresích samotných je známým faktem, že se často

přehlížejí a nemocné osoby z tohoto jevu viní pouze špatnou náladu. U obětí, které zažily trauma se riziko tohoto jevu zvyšuje a neléčené deprese mohou vést až k sebevraždě.

Vedlejší cílem bakalářské práce bylo zjistit postoj společnosti k domácímu násilí a dále druhým vedlejším cílem navrhnout řešení tohoto problému. Čehož bylo dosaženo analýzou odpovědí získaných z dotazníkového šetření.

Dle výsledků výzkumu úvodních dvou otázek uvedlo 33 (28,7 %) respondentů, že se stalo obětí domácího násilí a dalších 44 (38,3 %) bylo jeho svědkem. Z čehož lze předpokládat, že větší polovina dotazovaných odpovídala na následující otázky z vlastních zkušeností.

Co se týká samotné pomoci obětem domácího násilí, odpovědělo 62 (53,9 %) respondentů, že by obětem poskytlo osobní pomoc. Překvapivým zjištěním byl poměr hledání pomoci u Policie ČR 27 (23,5 %) a krizových center 21 (18,3 %), z čehož lze vyvodit, že krizová centra zastávají určitě svou funkci a jejich zviditelnění by mělo význam. Velice kladným zjištěním bylo, že pouze 5 respondentů (4,3 %) by v případě podezření, že jsou v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí na tento fakt nereagovalo. V samotné práci se vícekrát uvádí, že oběti domácího násilí se velmi často bojí, že o jejich problém by se nikdo nezajímal. V tomto případě by se dalo poukázat, že ačkoliv je zde určité minimum osob, stále převládají lidé, kteří by pomoc nabídli.

Poslední otázka směřovala k vedlejšímu výzkumnému cíli, tedy samotné pomoci obětem. Zde se největší počet, 55 (47,8 %) respondentů, shodl na lepším přístupu společnosti k problematice domácího násilí. Stejný počet dotazovaných, tedy 25 (21,7 %), by ocenil více informací o této problematice anebo by pozměnili legislativu. V druhém případě odpovědí, tedy legislativy, nelze však předpokládat, že dotazovaní ví o veškerých zákonech týkajících se problematiky domácího násilí. Lze však apelovat na fakt, že podobný počet respondentů se s domácím násilím v minulosti setkal, a proto můžeme předpokládat, že se setkal s určitými negativními fakty v právním řádu ČR. Pouze 6 (5,2 %) osob navrhovalo podporu krizových center.

Otázky dotazníkového šetření potvrdily, že respondenti mají přehled ohledně problematiky domácího násilí. Společnost si je vědoma, jakým způsobem se zažité trauma odráží na obětech, a jsou si vědomi překážek v odchodu od původců. Dle výsledků výzkumného šetření nelze problém hledat v informovanosti, ale spíše v samotném přístupu společnosti, případně navrhnout úpravu legislativy.

9 Závěr

Teoretická část práce se zaměřovala na vymezení základních pojmů v problematice domácího násilí. V první části byly například objasněny základní pojmy jako je „agrese“ nebo „násilí“. Dále byly uvedeny základní poznatky k problematice domácího násilí, které zahrnovaly stručné uvedení účastníků, specifické fáze a také byly podrobněji popsány jeho druhy.

Další část práce obsahovala rozsáhlejší popis hlavních účastníků domácího násilí, tedy zvláště původců a obětí. U původců byla rozvedena jednotlivá typologie. Tato podkapitola měla poukázat zejména na to, jaké faktory ovlivňují jednání samotných původců. Další podkapitola k původcům směřovala k samotné psychologické pomoci. Oběti domácího násilí byly rozděleny do ohrožených skupin, které zahrnovaly ženy, muže, seniory a děti. Každá skupina byla analyzována s ohledem na základní psychologické faktory ovlivňující chování obětí. Navazující podkapitola se zabývá popisem důsledků dlouhodobého traumatu.

V závěrečné části jsou uvedeny možné způsoby pomoci obětem. Tuto pomoc zahrnuje OČTŘ, samotná informovanost společnosti, to zejména v tom významu, aby okolí nepůsobilo na oběti lhostejně. Dále také využití krizových center a uvedení těch nejnámějších na území ČR. Jsou zde zmíněny veškeré právní úpravy týkající se problematiky domácího násilí.

Dotazníkové šetření bylo sestaveno tak, aby vyobrazilo informovanost společnosti o domácím násilí a aby dotazovaní měli možnost uvést jakým způsobem by se dalo pomoci obětem. Tento dotazník mohli respondenti vyplňovat v průběhu měsíce října 2022 a během následujícího měsíce byly odpovědi zpracovány. Dotazník se podařilo rozeslat mezi téměř všechny věkové skupiny, v co nejideálnějším poměru žen/mužů, což bylo hlavním záměrem dotazníkového šetření.

Hlavního cíle bakalářské práce bylo dosaženo pomocí rešerše literatury, a to ve stručném, avšak dostačujícím rozsahu. Prvního a druhého vedlejšího cíle, tedy zjištění informovanosti společnosti, bylo dosaženo dotazníkovým šetřením. Prvního cíle bylo dosaženo v očekávaném rozsahu. U druhého vedlejšího cíle se stále nabízí otázka, jak by společnost reálně přistupovala k problematice v porovnání s výsledky dotazníku.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BURIÁNEK, J., PIKÁLKOVÁ, S. *Intimate Violence: A Czech Contribution on International Violence Against Women Survey*. Praha: Karolinum, 2013. 222 s. ISBN 9788024622187
2. ČÁP, D., STOČESOVÁ, V. *Psychoterapeutická Práce s Původci Domácího Násilí*. Praha: Portál, 2020. 200 s. ISBN 978-80-262-1655-1.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí – Nebezpečné rodinné vztahy ve 21.století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. 308 s. ISBN 9788073808068.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada, 2007. 192 s. ISBN 978-80-247-2014-2
5. ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Vydavatelství Wolters Kluwer, 2016. 128 s. ISBN 978-80-7552-341-9.
6. DALIGAND, Liliane. *Violences conjugales en guise d'amour*. Paříž: Éditions Albin Michel, 2012. 176 s. ISBN 97880026207.
7. HARTL, Pavel, HÁRTLOVÁ Helena, *Velký psychologický slovník*, PRAHA: Portál, 2010, 797 s. ISBN 9788073676865
8. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada 2013, 296 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
9. PETRUŠEK, Miroslav. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-311-3
10. PONEŠICKÝ, Jan. *Agrese násilí a psychologie moci*. Praha: Triton, 2010. 226 s. ISBN 978-80-7387-378-3.
11. ROHR, Heinz-Peter. *Milsbrauch uberleben: Heilung nach sexueller und emotionaler Gewalt*. Berlin: Medimops, 2010. 176 s. ISBN 978-80-262-0601-9.
12. SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí. O psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. Praha: Euronion, 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.
13. ŠEVČÍK, D., ŠPATÉNKOVÁ, N. *Domácí násilí kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011. 186 s. ISBN 978-80-7367-690-2

14. VELINKOVSKÁ, Martina. *Psychologie obětí trestných činů*. Praha: Grada, 2016. 168 s. ISBN 987-80-247-4849-8.
15. VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen. 2., přeprac. vyd.* Praha: proFem, 2008. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3

Elektronické zdroje

16. ADICARE. Kognitivně behaviorální terapie. [online] 2023. Dostupné z : < <https://adicare.cz/sluzby/druhy-psychotherapie/kognitivne-behavioralni-terapie/>>.
17. ADICARE. Psychodynamická terapie. [online] 2023. Dostupné z : < <https://adicare.cz/psychodynamicka-psychotherapie/>>
18. ACORUS. Naše poslání. [online] Praha. Dostupné z <https://www.acorus.cz/nase-poslani/>
19. BJORKLY, S. Psychological theories of aggression: Principles and application to practice. violence in mental health settings. [online] [cit.2006-06-14] Research Gate. Dostupné z <https://www.researchgate.net/publication/286971644_Psychological_theories_of_aggression_Principles_and_application_to_practice>
20. BRITTO, J. What is intimate partner violence [online] 2023. Brighton. Medical news today. [cit.2022-8-26]. Dostupné z : < <https://www.medicalnewstoday.com/articles/320747>>.
21. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. Poslání a činnost. [online] Praha. Dostupné z < <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>
22. COUNCIL OF EUROPE PORTAL. Istanbul convention. [online]. Istanbul 2011 Dostupné z < [http://Home - Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence \(coe.int\)](http://Home - Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence (coe.int)) >
23. ČESKÝ INSTITUT PRO PSYCHOTRAUMATOLOGII A EMDR. Metoda EMDR. [online]. Dostupné z : <<https://www.emdr.cz/metoda-emdr>>
24. DOMÁCÍ NÁSILÍ. Statistika. Přehledy o počtu vykázaní. [online]. Dostupné z <<https://www.domacinasili.cz/rubrika/statistiky/>>
25. HOLCNER, T. Posttraumatická stresová porucha-PTSD a její léčba [online] 2020. Praha. Dostupné z : < <https://psycholog-holcner.cz/posttraumaticka-stresova-porucha/>>.

26. KUBÁT, D. *Násilí* [online] 2023 [cit. 2021-09-21] Sociologická encyklopedie Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z <
<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1sil%C3%AD> >
27. LEGG, T. What is Stockholm syndrome?. [online]. Brighton. Medical news today [cit. 2020-10-1]. Dostupné z : <
<https://www.medicalnewstoday.com/articles/stockholm-syndrome>>.
28. PERSENFONA. O Persefoně [online] 2015. Brno. Dostupné z : <
<https://www.persefona.cz/o-nas>>
29. PETŘÍKOVÁ, A. Jak vzniká deprese. [online] 2023. Praha. Psychologie.cz [cit.2023-02-21]. Dostupné z : <
<https://psychologie.cz/jak-vznika-deprese/>>.
30. PETRUŠEK, M. Agrese. [online] Praha. 2023 [cit. 2018-11-10] Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR. Dostupné z <
<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Agrese>>
31. PROFEM CENTRUM PRO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ. Domácí násilí. [online] Praha. Dostupné z <
<https://www.profem.cz/cs/s-cim-pomahame/domaci-nasili>>
32. PROFEM CENTRUM PRO OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ. O nás. [online] Praha. Dostupné z <
<https://www.profem.cz/cs/o-nas/kdo-jsme>>
33. PRO TERAPIE. Trauma- informed systém. [online]. Praha. Dostupné z : <
<https://www.proterapie.cz/projekty/trauma-informed-system/>>
34. ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Děti- svědci domácího násilí. [online] Praha Dostupné z <
<https://www.rosacentrum.cz/historie-nasi-organizace/>>
35. ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Počátky organizace ROSA [online]. Praha. Dostupné z <
<https://www.rosacentrum.cz/historie-nasi-organizace/>>
36. ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Statistiky [online]. Praha Dostupné z
<https://www.rosacentrum.cz/statistiky/>
37. ROSA CENTRUM PRO ŽENY. Zdravé vztahy. [online]. Praha Dostupné z
<https://www.rosacentrum.cz/portfolio-items/zdrave-vztahy/>
38. ŠEVČÍKOVÁ, T. *Sexuální násilí*. 2022. [cit. 2022-11-11] Psychologie.cz. Dostupné z <
<https://psychologie.cz/sexualni-nasili/> >
39. WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence Against Children [online]. 2022 [cit. 2022-11-22] Dostupné z <
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children> >

40. WORLD HEALTH ORGANIZATION. Abuse of Older People [online]. 2022 [cit. 2022-06-15] Dostupné z < <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/abuse-of-older-people> >
41. WORLD HEALTH ORGANIZATION. Violence against women. [online]. Dostupné z <https://www.who.int/health-topics/violence-against-women#tab=tab_1>
42. 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Children and young people [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/children-and-young-people> >
43. 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Financial abuse [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/financial-abuse> >
44. 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Sexual violence. [online] Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/case-studies-and-articles/case-study-sexual-violence-in-cald-communities> >
45. 1800 RESPECT NATION DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Social abuse. [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/social-abuse>>
46. 1800 RESPECT NATIONAL DOMESTIC FAMILY AND SEXUAL VIOLENCE COUNSELLING SERVICE. Physical abuse [online]. Dostupné z <<https://www.1800respect.org.au/violence-and-abuse/physical-abuse>>

Legislativní dokumenty

47. ČESKO. Zákon č. 273/2008 Sb., O Policii České republiky., ve znění pozdějších předpisů. In Zákon pro lidi.cz [online], částka 91. 2008. © AION CS 2010-2023 [cit. 2022-06-28]. Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>>
48. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník., ve znění pozdějších předpisů. In Zákon pro lidi.cz 2009. [online] částka 11. 2009. © AION CS 2010-2023 [cit. 2023-07-01] Dostupné z WWW: < <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>
49. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník. In Zákon pro lidi.cz [online], částka 33. 2012 © AION CS 2010-2023 [cit. 2023-06-01]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89> >

50. ČESKO. Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů. In *Zákony pro lidi.cz* [online], částka 20. 2013. © AION CS 2010-2023 [cit. 2022-06-28]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-45>>
>
51. ČESKO. Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů. In *Zákony pro lidi.cz* [online], částka 56. 1963. © AION CS 2010-2023 [cit. 2023-10-01]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1963-99>>
>
52. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., O sociálně právní ochraně dětí ve změně pozdějších předpisů. In *Zákony pro lidi.cz* [online], částka 111. 1999. © AION CS 2010-2023 [cit 2023-01-01]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>
>
53. ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů. In *Zákony pro lidi.cz* [online], částka 37. 2006. © AION CS 2010-2023 [cit 2023-02-01]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>>
>
54. ČESKO. Zákon č. 298/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních ve znění pozdějších předpisů. In *Zákony pro lidi.cz* [online], částka 114. 2013. © AION CS 2010-2023 [cit. 2013-10-01]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-298>>
>

Seznam zkratek

WHO – World health organization

ČR – Česká republika

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

ZOOTČ – Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů

ZPČR – Zákon č. 273/2008 sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Seznam tabulek a grafů

Seznam obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1 Procentuální zastoupení různých forem domácího násilí u 337 aktivních klientek centra ROSA v roce 2023.....	str. 20
Tabulka 2 Cyklus Domácího násilí Profem.....	str.27
Tabulka 3 Přehled o počtu vykázaní na území ČR v uplynulých letech.....	str.42
Tabulka 4 Počet domácího násilí v ČR dle respondentů	str. 56

Seznam grafů

Graf 1 Jak byste zareagoval/a, při podezření, že jste v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí? (zdroj: vlastní)	str. 49
Graf 2 Znáte některé z krizových center v České republice? (zdroj: vlastní).....	str.49
Graf 3 Centra uvedená respondenty v otázce č. 7 (zdroj: vlastní)	str.49
Graf 4 Jaké jsou důvody, proč setrvávají oběti s původci? (zdroj: vlastní).....	str. 50
Graf 5 Kolik se odhalí v ČR ročně případů domácího násilí? (zdroj: vlastní)	str.51
Graf 6 Čím by se dalo zamezit šíření domácího násilí? (zdroj: vlastní)	str.52

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Dotazníkové šetření

Dotazník „Domácí násilí“

Jmenuji se Renata Trávníčková a jsem studentkou 3. ročníku v oboru Bezpečnostně právní činnost na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku na téma domácího násilí. Dotazník je zcela anonymní a poslouží pro zpracování mé bakalářské práce na téma „Domácí násilí a jeho následky na obětech“. Smyslem dotazníku je zjistit názory veřejnosti na domácí násilí.

Za Váš čas věnovaný dotazníku předem děkuji.

1. Žena/muž
2. Věk
 - a. 18-25
 - b. 26-35
 - c. 36-45
 - d. 45+
3. Stal/a jste se někdy obětí domácího násilí
 - a. ANO
 - b. NE
 - c. NEVÍM
4. Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí
 - a. ANO
 - b. NE
 - c. NEVÍM
5. Jste si jistý/á, že byste rozpoznal/a osobu, která je obětí domácího násilí?
 - a. ANO
 - b. NE
 - c. NEVÍM
6. Znáte některé z krizových center v České republice?
 - a. ANO
 - b. NE
7. Pokud ANO, jaké?

8. Jak byste zareagoval/a při podezření, že jste v kontaktu s osobou, která je obětí domácího násilí?
- OSOBNÍ POMOC
 - KONTAKTOVÁNÍ POLICIE
 - KONTAKTOVÁNÍ KRIZOVÉHO CENTRA
 - NEZAREAGOVAL/A
 - JINÉ.....
9. Jaké formy domácího násilí jsou podle Vás nejčastější?
- FYZICKÉ
 - PSYCHICKÉ
 - SEXUÁLNÍ
 - EKONOMICKÉ
10. Jaké jsou podle Vás nejčastěji ohrožené skupiny?
- ŽENY
 - DĚTI
 - SENIORŮ
 - MUŽI
11. Myslíte, že si oběti domácího násilí můžou za tento problém samy?
- ANO
 - NE
 - NEVÍM
12. Věříte některému z uvedených tvrzení?
- „Oběti domácího násilí pachatele vyprovokují k násilnému chování...“*
 - „Má to, co si vybral/a, musel/a vědět jaký/á je...“*
 - „Mohl/a od něj/ní už dávno odejít...“*
 - „Domácí násilí se vyskytuje pouze v sociálně slabších rodinách...“*
 - „K domácímu násilí dochází pouze po konzumaci alkoholu nebo omamných látek...“*
 - Ani jedno tvrzení není/nemusí být pravdivé, co se týká problematiky domácího násilí.
13. Jaké si myslíte, že jsou důvody, proč oběti zůstávají v násilných vztazích?
- Udržení rodiny
 - Finanční důvody
 - Samotné psychické působení pachatele/Strach
 - Pochybnosti o pomoci
 - Jiné.....
14. Myslíte, že domácí násilí ponechá následky na obětech?
- ANO
 - NE
15. Pokud ano, jaké? Otevřená otázka
16. Myslíte, že původci domácího násilí vždy mohou přímo za své jednání?
- ANO

- b. NE
- c. NEVÍM

17. Myslíte, že důvodem, proč páchají domácí násilí může být jeden z níže jmenovaných?

- a.) Alkohol, omamné látky
- b.) Naučené chování z minulosti
- c.) Nekontrolovatelné zvládnání vzteku
- d.) Jiné.....

...

18. Kolik je podle Vás v ČR ročně odhaleno případů domácího násilí?

- a. Méně jak 100
- b. 200-500
- c. 700-900
- d. Více jak 1000

19. Čím si myslíte, že by se dalo zamezit šíření domácího násilí?

- a. LEGISLATIVA
- b. VÍCE KRIZOVÝCH CENTER
- c. LEPŠÍ INFORMOVANOST SPOLEČNOSTI
- d. JINÝ PŘÍSTUP SPOLEČNOSTI K TÉTO PROBLEMATICE